

Tribuna școlii

REVISTA SĂPTĂMINALĂ

Anul II Nr. 58

Simbătă 12 august 1972

16 pagini — 1 leu

Însuflețitorul August

Este în datina păminturilor noastre ca, în pragul marilor sărbători, gândurile cele mai înalte, simțurile cele mai alese și hotărârile cele mai cutezătoare să ne adune și să ne deschidă mărturisilor. Am mai parcurs o etapă de străduinți și eforturi, încă o treaptă din urcușul neîntrecrupt spre bolțile idealurilor comuniste am adus-o în dreptul inimii noastre, privim acum mult mai departe și privirea înfilnește pretutindeni același chip sărbătoresc al țării.

Augustul românesc, aflat la cea de-a 28-a aniversare, rămâne pentru noi simbolul luptelor împlinite și al rodniceii de pace, bătaia cea mare a istoriei după care ne orindim gesturile, lecția celor mai îndrăznețe aspirații. Niciodată această identitate a lui n-am resimțit-o atât de viu și de sublim ca acum, când partidul nostru comunist, mobilizând întregul fond de eugetare și de acțiune al acestor păminturi, împrumutându-i flacăra marilor sale idealuri, face ca România să trăiască momentele înălțătoare ale rememorării unui nou și ales destin socialist.

Școala are, cu timpul marilor și intenselor concentrații contemporane, afinități de structură și de ideal. Vocația ei pentru creația autentică și durabilă este una singură cu menirea-i însăși, în numele căreia, în spațiul atât de răscolitor și de bogat al clasei, germinază toate marile noastre iubiri. De aceea se revendică ea nu doar ca partea cea mai tinără a vastului și impunătorului proces de construcție socialistă, dar și ca un defășurător activ, un permanent generator de prospețime în universul spiritual al țării, — angajarea-i totală și definitivă la transpunerea în viață a mărețelor sarcini fixate la recenta Conferință Națională a partidului fiindu-i cea dintâi preocupare și cel mai important moment contemporan de biografie.

Nutrindu-și ființa în orizontul acestor piscuri, aspirația-i spre o continuă perfecționare face parte din natura ei intimă. Regăsindu-și esența în slujirea devotată a idealurilor sociale, sporirea neîncetată a fondului său de participare la concretizarea acestora îi definește cel mai important ideal. O participare în care să se renească deopotrivă inteligența minții și de mai târziu, căci cea dintâi direcție a perfecționării școlii românești de astăzi se identifică în producerea de bunuri spirituale și materiale care să se introducă fără răgaz și dificultăți în circuitul național de valori. Iar în această nobilă a ei aspirație, școala românească își află deopotrivă punct de sprijin și de referință în prețioasele recomandări și indicații prin care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îi imprimă pedagogiei românești un curs mereu ascendent de eficacitate practică.

Întreaga ființă a școlii se revăsește în ființa cea mare a țării, gândurile ei de lumină și de mai bine se unesc cu cele ale poporului angajat în cea mai mare bătălie purtată vreodată pe aceste meleaguri și cu o asemenea conștiință a unității și apartenenței noastre totale aducem primosul de gânduri și fante tinereții de legendă a acestui august românesc de cea mai pură intensitate.

MIHAI IORDĂNESCU

Dominantele vacanței

Caracteristica esențială a acestei veri este angajarea fermă a tineretului studios pe frontul muncii creatoare de frumuseți și de bogății. Aproximativ 400 000 de elevi și studenți dedică în această vacanță sute de mii zile de muncă pe șantiere. Cu prilejul lui 23 August, școlarii pot astfel raporta partidului că și-au adus contribuția plină de zel la înfrumusețarea satelor și orașelor, la prosperitatea acestora prin construcția de școli, locuințe, parcuri, terenuri de sport.

Prin grija partidului și statului nostru, circa 150 000 de elevi își petrec vacanța în tabere bine înzestrate, situate în localitățile cele mai propice recreării și fortificării. Alte sute de mii se află în excursii și drumeții, organizate cu priecere de către profesori și de către școlarii înșiși.

Vestile sosite la redacție din tabere sau de pe cărările însoțite ale munților și litoralului inundate de școlarii, pun în evidență o dominantă comună a zilelor care premerg marii sărbători de la 23 August, cîntecele și voia bună tinerescă, entuziasmul și recunoștința față de partid care a creat copiilor condiții excepționale de viață, odihnă și învățătură.

Durabila datorie

Cînd ne gândim la oamenii luminați ai acestui popor, e cazul să distingem în lumina lor, nu numai ceea ce le-a fost propriu, nu numai focul cu care s-au născut, ci și ceea ce li s-a dat, contribuția educatorilor, lumina împrumutată de ei tuturor. Pentru că sintem obișnuiți să atribuim răul nu numai autorilor răului, ci și împrejurărilor care l-au favorizat, e cazul să procedăm la fel și cu binele, și să întoarcem gândurile noastre de recunoștință, nu doar către oamenii noștri luminați, ci și către condițiile în care lumina lor s-a născut, s-a maturizat și a putut ajunge ea însăși.

Dascălii oamenilor luminați sint ei înșiși oameni luminați. Ei nu au atita glorie și nu se adresează direct conștiinței naționale. Cu toate astea, fără ei, educarea rațiunii e imposibilă, căci, chiar dacă un timp cultura acestei țări a putut trăi din traduceri, învățămîntul nu s-a putut face niciodată cu învățători din alte părți, traiești în învățători români.

Generațiile noi știu prea puțin că, foarte tinăr și supradotat cum era, Titu Maiorescu, s-a întors din străinătate obsedat de necesitatea unei școli românești moderne și a unei culturi pe măsura Europei, refuzînd în acest fel posibilități de afirmare personală propriu-zis europeană, refuzînd exilul în așazisul spirit universal, de drațul țării. Oameni de cultură devenim, patrioți sintem. Și Titu Maiorescu a venit în țară, consacrindu-se culturii naționale și școlii românești. Dar pentru ca opera unui asemenea om să se petreacă într-adevăr, pentru ca marele gînd (îmbogățit omenește de altele

renunțări) al lui Titu Maiorescu, să capete realitate, trebuia cite un Titu Maiorescu necunoscut, cite un tinăr apostol sau un bătrîn apostol în fiecare loc în care trăiau români și în care copiii acestor oameni trebuiau să învețe carte.

Mai puțin dotați decît Maiorescu, cu mai puțin noroc, sau pur și simplu fără să dorească a fi mai mult decît erau, în vreme ce marii noștri oameni se întorceau din înalte școli în România, pentru a intra în rîndul cetățenilor trăitori în propria lor cetate și dedicați ei, în acele momente chiar, e sigur că s-au întors în satele lor, de la școlile la care învățaseră, renunțînd ei înșiși la ușurătăți pe care le oferea șederea departe de sate, ațiția maiorești, gata de a lumina poporul. Din punctul de vedere al iubirii de țară și al dăruirii tuturor energiilor personale nevoilor ei, fiecare dascăl cinstit a fost un Titu Maiorescu.

Așa văd eu lucrurile. Și mi se pare că ar fi corect din partea noastră să recunoaștem că, oricînd și-au făcut datoria, toți cei care și-au făcut-o, au săvîrșit un act de patriotism și apartenență la prezent.

Ar fi greșită ideea că un învățător de azi împlinește o datorie mai înaltă decît un învățător de ieri numai pentru că trăiește azi. Datoria e datorie, ea n-are ore de culcare, și ori de cite ori cineva și-a făcut datoria, și-a făcut-o pentru totdeauna.

ADRIAN PĂUNESCU

(Continuare în pag. a 15-a)

ACCENTE

Forumul național al pionierilor

În aceste zile se desfășoară la Breaza (Prahova), în localul Liceului „Dimitrie Cantemir”, Forumul național al pionierilor. Manifestare statutară de mare prestigiu, cu caracter anual, Forumul întrunește 200 de delegați, în medie câte 5 din fiecare județ — pionieri care s-au distins în mod deosebit la învățatură și în activitatea obștească.

Concursuri culturale-artistice, întreceri sportive, focuri de tabără, întâlniri cu vechi ilegalisti, vizite la muzee (Doftana și „Nicolae Grigorescu”), demonstrații de carting — iată doar câteva dintre acțiunile în care vor fi antrenate tinerii participanți.

În cadrul acestei întruniri funcționează o „Tribună a Forumului”, unde au loc schimburi de experiență între pionieri din diverse județe ale țării, care vorbesc despre activitatea desfășurată în detașamente, unități sau grupe; se întâlnesc activiști pe tărîm pionieresc (de pildă, redactorii șefi ai publicațiilor pentru copii și ai emisiunilor radio-televiziunii pentru pionieri) etc.

În finalul activității, Forumul de la Breaza va alege locțiitorii județeni ai președintelui C.N.O.P.

R. DIMITRESCU

În actualitate: cercetarea viitorului!

După cum se știe, Bucureștiul va găzdui,

între 3 și 10 septembrie a.c. a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului. Până în prezent și-au anunțat participarea oameni de știință din peste 30 de țări. Preocupările ce au loc în lume privind cercetarea viitorului constituie laturi importante ale științei conducerii vieții economice și sociale. În țara noastră s-a creat, după cum este cunoscut, o Comisie centrală de partid și de stat pentru elaborarea prognozelor de dezvoltare economică și socială a României. Actuala conferință va prilejui cunoașterea pe plan mondial a experienței țării noastre în cercetarea viitorului, prognoza și planificarea pe termen lung, procedeele și tehnicile folosite, metodele cunoașterii științifice moderne. Oameni de știință, specialiști din producție și din domeniul filozofiei, sociologiei, economiei, dreptului, arhitecturii urbanistice și matematicii vor susține în legătură cu problemele ce stau în atenția cercetătorilor noștri. Comunicările și referatele vor dezbate aspectele caracteristice ale dezvoltării economiei și societății românești, ale conținutului procesului constructiv-educativ, aspecte metodologice ale elaborării prognozelor, de sistematizare și urbanizare, de sănătate și medicină a viitorului. Vor fi înfățișate probleme legate de interdependența dintre ecologic, social și uman, precum și aspecte legate de formarea și încadrarea socială a tineretului. Totodată conferința va constitui un prilej ideal pentru un schimb de idei și experiență.

V. ȘIRBU

Absența mamei

Predilecția pe care Mihai Stoian o manifestă pentru literatura document, pentru proza de investigație este sta-tornică, consecventă. Preocupat de traiectoria unor destine umane, de existențele contorsionate, dezrădăcinate, de oameni — copii, tineri, sau bătrini — a căror viață s-a consumat în neazuri și vicisitudini traumatizându-le și schilodindu-le sufletul, autorul se dovedește a fi nu numai un sensibil analist și psiholog, ci și un iubitor de oameni. Șirul acestor documente umane este continuat de schița document „Absența mamei” publicată în revista Luceafărul din 29 iulie a.c. Eroul, un tinăr a cărui biografie se înscrie în câteva date sumare: „...știa doar că-a fost găsit la poarta cazarmii, cu bițelul prins de piept, un nume și un prenume scrise de o necunoscută, atunci, în plin război, mai știa că-a fost mutat la orfelinat, că-a absolvit școala elementară și profesională...” Un suflet solitar, mistuit și obsedat în solitudinea sa de un singur lucru: mama. Ființa pe care n-a cunoscut-o, pe care o caută fără întrerupere, cu înfrigurare, deși știe că n-o va găsi, nicicând.

Dorul de mamă, acel ceva pe care nimeni și nimic în lume nu l-ar fi putut înlocui, îl omoară, îl ucide. Nu-și nimic exagerat în drama acestui tinăr care, cîndva, ar fi putut ajunge un mare arhitect. Știm, dorul de patrie și dorul de mamă, aceste două repere ale existenței, duc la moarte. Poate nu la o moarte biologică, dar la una spirituală, da. În cazul de față această moarte,

spirituală — pentru că de fapt o moarte era — a dus și la cea biologică. A murit, conchid medicii, nu din cauza bolii, ci a sentimentului devorant, crîncen, neiertător, care-l însoțise pretutindeni în precipitata lui existență: dorul de mamă. Nu poate fi nimic mai dureros, nimic mai cumplit. Mihai Stoian știe să facă din acest fapt de viață nu o proză patetică, melodramatică, ci una dură, omenească.

M. ROBEA

Chemarea apelor

Rodul unei expediții de două luni, din care 40 de zile pe ocean, cartea „Chemarea apelor” a prof. Mihai Băcescu, membru corespondent al Academiei R.S.R., directorul Muzeului de istorie naturală „Grigore Antipa”, captează chiar de la primele pagini.

Felul descrierilor, redarea sfătoasă și cursivă a faptelor, presărate ici-colo cu moldovenisme pline de tîlc, amintesc limba lui Sadoveanu și Creangă.

Cartea impresionează însă și în alt mod: prin volumul de cunoștințe pe care le poate deține un om, dar în special prin multitudinea problemelor abordate, ceea ce o face pasionantă nu numai pentru zoologi, cărora li se adresează în mod special, ci și pentru o gamă largă de cititori.

Pentru tineret, „Chemarea apelor” poate fi, și este, un bun îndemn la muncă susținută și disciplinată, fiindcă numai astfel te poți realiza ca om util societății în care trăiești.

M. GUTU

Ne scriu corespondenții voluntari

Prof. Miltiade Ionescu, de la Liceul „Tudor Arghezi”, din Craiova, ne scrie: „Predarea pe cabinete special organizate și în ateliere, s-a soldat la noi, în acest an școlar, cu rezultate deosebite: la concursurile pe obiecte, elevii liceului nostru au obținut, în faza județeană, un mare număr de premii și mențiuni la limba română, limba rusă, fizică, matematică și geografie, la economie politică (toate premiile, I, II, III), la filozofie, biologie; în total: 20 premii și mențiuni. Ceea ce pledează pentru acest sistem de predare!” Profesorul sugerează, de aceea organizarea a cât mai multe clase speciale, între care și la disciplinele economie politică și filozofie.

D. Constantinide, din Predeal, mărturisește într-o scrisoare că încearcă un sentiment de amărăciune cînd citește numere, în loc de nume pe frontispiciul școlilor. „Străzile din toate orașele, observă domnia-sa, deși sînt foarte multe nu poartă numere, ci nume.”

Într-adevăr, ne întrebăm și noi: de ce, de pildă: Liceul nr. 42, Școala generală nr. 8? Cînd atîția scriitori, alți oameni de cultură și artă, mari patrioți, savanți, ar putea onora cu numele lor, lăcașurile școlilor?

Cum spune corespondentul nostru, educația începe, trebuie să înceapă, chiar de aici. Să poată să ne fiecare elev: Învăț la Școala generală, la Liceul „Ion Creangă”, „Victor Babeș”, „I.C. Frimu”. Nu: Învăț la nr... (cu evidentă s. Jenire)!

Prof. Gabriela Chelaru, din Timișoara, abordează în scrisoarea pe care ne-a trimis-o implicațiile familiei în orientarea școlară și profesională a elevilor, subliniind că: „Școala trebuie să acționeze nu numai asupra elevului, ci și asupra familiei deoarece nu întotdeauna părinții știu ce să aleagă, sau își creează o imagine subiectivă asupra capacității și posibilităților copilului. În această situație influența școlii asupra părinților este serios diminuată, iar uneori chiar anulată. Alături de lectoratele cu părinții, discuțiile individuale și în grup, vizitele la domiciliu ar fi de un real folos. Cred, de asemenea, că trebuie să se creeze mai multe cabinete de consultații pentru îndrumarea și orientarea profesională, dotate cu personal calificat care să ofere consultații familiei pe baza unor teste de aptitudini și a unui sondaj de cunoștințe indicînd un număr restrins de profesii pentru care elevul respectiv are înclinații reale. Utilă în această acțiune este și fișa psihopedagogică a școlii.

O altă propunere se referă la monografiile profesionale care, apărute din timp în acest an și pentru prima dată în ediție de masă, au devenit un instrument de largă utilitate nu numai în munca pedagogilor, ci și a elevilor și a părinților. Dovada cea mai elocventă este rapiditatea cu care au fost epuizate deși nu li s-au făcut o publicitate deosebită.

Cred că aceste monografii, chiar seturi complete, ar fi trebuit să fie difuzate în întreaga rețea școlară prin bibliotecile școlare și pe baza unor abonamente anticipate ale cadrelor didactice interesate. Utilă pare, de asemenea, inițiativa Inspectoratului școlar județean Timiș și a Comitetului județean al U.T.C. care au organizat în ultimele zile ale trimestrului și în primele zile ale vacanței de primăvară „Săptămîna porților deschise” săptămîna în care elevii claselor VIII—X au vizitat școlile profesionale, liceele de specialitate, întreprinderile care organizează cursuri de calificare la locul de muncă, s-au întâlnit cu foști colegi încadrați în producție sau elevi ai școlilor respective, au asistat la demonstrații practice, au cunoscut colectivele de muncă, au purtat discuții cu tineri și vîrstnici, cu reprezentanți ai birourilor de personal și învățămînt, cu cadre didactice care au făcut parte din comisiile de admitere.”

PRO ȘI CONTRA

Literatura „se învață“?

Este îndeobște admis că elevii trebuie să citească anticipat și integral opera literară prevăzută pentru analiză. În cazul operelor lirice, lectura se repetă în clasă. În cazul operelor epice și dramatice, lectura este efectuată independent. Fără această condiție elementară, analiza nu poate fi îndeplinită. Dar elevii nu citesc. Nu din rea-voință, ci dintr-o serie de motive care rezistă prescripțiilor „supărării” profesorului — pînă și notei rele: materialul e foarte amplu (Rebreanu se predă în cinci ore — se analizează Ion și Răscoala, romane care însu-

mează aproape o mie de pagini; proza actuală se predă în 15 ore, fiind prevăzute pentru analiză, deci pentru lectură, lucrări insumînd la un loc aproape 5000 de pagini de citit în trei săptămîni). Depășirea timpului fizic necesar lecturii se datorește și faptului că elevii nu au de învățat numai la română, aceasta ca să nu mai vorbim și de alte activități în afară de clasă. Ritmul lecturii elevului nu este ritmul omului matur și, în nici un caz, ritmul profesorului specializat. Apoi: o clasă este formată din 30 de elevi în medie, majoritatea liceelor au cel puțin o clasă paralelă; ar fi necesare, deci, cel puțin 50 de exemplare din fiecare operă, fiindcă lecțiile se efectuează în același spațiu de timp. Și nu există aceste exemplare — puțini elevi au biblioteci particulare bine dotate, iar înzestrarea bibliotecilor școlare este cu totul insuficientă. Un număr apreciabil de opere nu au mai fost reeditate de mult timp (pînă de curînd, D. Zamfirescu era reeditat parțial, Cartea Oltului nu a mai fost reeditată de vreo zece ani). Elevilor care nu citesc, profesorul exigent, după ce epuizează toate metodele de „lămurire”, le dă notă proastă, fie pentru a sancționa faptul în sine, fie pentru că elevul nu știe să răspundă corect la lecție. Și așa se ajunge să se acumuleze în catalog la rubrica limba și literatura română notele mediocre sau sub limită. Nu trebuie să fii foarte subtil psiholog pentru a deduce motivul real pentru care

elevul respectiv nu iubește literatura — ca disciplină mai întîi, ca preocupare intelectuală, imediat consecutiv. Sau, dacă citește, atunci se ferește de literatura română, de scriitorii pe care i-a studiat în școală, pasămite pentru a i se forma dragostea pentru citit.

În această împrejurare, elevii apelează, pentru a fi cit de cit informați, la manual — mod de a-și masca lipsa contactului direct cu opera literară. Dar manualele sînt învechite și, ca să spunem lucrurilor pe nume, foarte deficitare: conțin o mare cantitate de informație, prezentată cit mai rezumativ posibil — cu „excelente” rezultate sibilnice în cazul filozofiei lui L. Blaga, de exemplu, și cu „indicații analitice” (cărora nu le lipsește buna intenție) formulate greoi, adesea confuz din pricina terminologiei ultraneologice, presupunînd permanent un subtext care este opera literară integrală, și fatalmente incomplete pentru timpul limitat consacrat de programă analizării operei în chestiune. Din cînd în cînd, în manual elevii mai găsesc și cite un fragment comentat pe scurt — și atît. Elevii se străduiesc, pînă în anumite limite, să învețe: ce află din manual, ce spune profesorul, eventual ce mai pot ei reține dintr-o lectură fragmentară sau superficială. Și astfel se conving că și la literatură — ca și la chimie, biologie, istorie — se „învață”.

Nu mai cutezăm să urmărim, aici, rezultatele acestei concepții.

MONICA LAZAR

Documentele Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român — îndemn și ghid permanent în activitatea noastră

Innoirile care se preconizează în viața noastră școlară, în structura ei, în problemele pregătirii politico-ideologice a elevilor, ale instruirii tehnico-productive au la bază o indicație deosebit de prețioasă a conducătorului partidului nostru: „Este necesar să se organizeze astfel procesul de învățământ încât la terminarea fiecărei etape — școala de 10 ani, liceul — tinerul să capete asemenea cunoștințe care să-i dea posibilitatea ca, în cazul când nu își continuă studiile în învățământul superior, să se poată integra într-o activitate practică utilă societății”. Această idee fundamentală trebuie slujită de învățământ, de practica școlară atât prin folosirea judicioasă a patrimoniului de experiență de care dispunem, cât mai ales prin găsirea unor soluții echilibrate, operative și moderne.

În pagina de față, trei direcții generale din Ministerul Educației și Învățământului prezintă măsurile pe care le-au luat spre a t. aduce în fapt sarcinile reieșite din documentele Conferinței Naționale a partidului, preocupările pe care le au în această perioadă pentru deschiderea în cele mai bune condiții a viitorului an școlar. Își spun cuvântul: Corneliu Băjenaru, director general al Direcției generale pentru munca politico-educativă, Ion T. Radu, director general adjunct al Direcției generale a învățământului de cultură generală și Ioana Cosma, director general adjunct al Direcției generale a predării științelor sociale.

Ion T. Radu:

Reconsiderări esențiale pe treapta școlii generale și a liceului

Orientarea întregului nostru învățământ pe coordonata accentuării caracterului său aplicativ presupune, între altele, reconsiderări esențiale pe treapta școlii generale și în compartimentul învățământului liceal.

De aceea, unul din obiectivele noastre îl constituie realizarea învățământului general-obligatoriu de 10 ani și întărirea rolului școlii generale, care asigură instruirea întregului tineret, în pregătirea acestuia pentru viață și pentru muncă. Cu puțin timp în urmă Colegiul Ministerului Educației și Învățământului a examinat stadiul acestei acțiuni și a adoptat măsuri corespunzătoare în legătură cu școala de 10 ani.

În lumina indicațiilor cuprinse în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului, pornind de la analiza structurii și orientării conținutului actual, pe lângă generalizarea învățământului de 10 ani, în corelație cu învățământul profesional și în funcție de nevoile de muncitori calificați, se cer examinate și alte aspecte care vizează finalitatea studiilor în școala de 10 ani. Odată cu aceasta sînt necesare modificări în programa școlară, mai ales în ceea ce privește desconggestionarea sa, accentuarea caracterului tehnico-practic al claselor terminale ș.a.

Pe această cale, clasele finale ale școlii de 10 ani ar prezenta mai multă atracție pentru tineri, iar corelarea lor cu învățământul profesional, pînă la limitele integrării în acest sistem, eventual organizat modular, ar crea și posibilitatea adaptării acestui compartiment la mutațiile ce vor avea loc în învățământul nostru, în perspectiva generalizării învățământului de nivel liceal.

În ceea ce privește învățământul liceal, studiile ce se fac vizează, în primul rînd, structura întregului învățământ liceal, în cadrul căruia să se asigure pondere majoritară acelor licee care realizează, odată cu pregătirea științifică generală și formarea profesională a tinerilor.

Pe acest fond, restructurări esențiale apar necesare în înșeși profilul și conținutul liceului de cultură generală. Apare necesară o astfel de orientare a conținutului învățământului liceal, încît acesta să ofere tinerilor posibilitatea aprofundării unor domenii științifice corelate cu profilele în învățământul superior sau în școlile postliceale. În același timp, în învățământul liceal urmează să-și facă mai mult loc cunoștințele de tehnologie și să fie extinse aplicațiile practice menite să formeze abilități tehnico-practice.

Paralel cu diversificarea învățământului liceal realizată pe această

cale, se examinează și modalitatea extinderii numărului și creșterii ponderii disciplinelor și activităților la alegere și facultative în planurile de învățământ. Tocmai ideea orientării elevilor spre studierea aprofundată a unor discipline în raport cu interesele și aptitudinile lor implică extinderea opțiunilor în învățământul liceal.

Stabilirea unor profile de aprofundare a unor domenii științifice (matematică, fizică, chimie, biologie, șt. sociale etc. sau combinații ale acestora) presupune bineînțeles și reconsiderarea conținutului cursurilor de admitere în liceu, precum și a examenului de bacalaureat.

Definirea obiectivelor, a structurii și conținutului fiecărui compartiment al sistemului nostru școlar în vederea traducerii în viață a acestui program, necesită acțiunea conjugată a cadrelor didactice, a organizatorilor învățământului, precum și a altor specialiști — sociologi, economiști ș.a. Și, o vom face astfel ca școala să-și îndeplinească cu prisosință menirea în amplul proces de dezvoltare a societății noastre socialiste.

Ioana Cosma:

Sistem unitar de predare a științelor sociale

Recenta Conferință Națională a partidului nostru pune și în fața științelor sociale, a întregii munci ideologice, sarcini deosebit de importante. Ca și în alte domenii de activitate, eforturile trebuie să fie îndreptate în direcția creșterii calitative, a eficienței predării acestor discipline.

Ministerul Educației și Învățământului pune la baza întregii activități de îmbunătățire a predării științelor sociale concluziile care se desprind din lucrările Conferinței Naționale, documentele adoptate de ea. În acest sens au și fost îmbunătățite tematicile orientative ale predării științelor sociale care urmează să apară în broșuri, pe tipuri de școli. Manualele de științe sociale, aflate sub tipar, se revăd în lumina sarcinilor ce decurg din lucrările Conferinței Naționale. Se vor continua emisiunile de radio și televiziune pe teme de științe sociale; în acest sens se lucrează la elaborarea unor noi tematici, în care ponderea însemnată o au aspectele actuale și de perspectivă subliniate la Conferință. În ajutorul elevilor vor fi publicate broșuri pe teme majore ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

Anul școlar 1972—73 marchează trecerea la aplicarea pe scară largă a sistemului unitar al predării științelor sociale, aprobat de Secretariatul C.C. al P.C.R. în septembrie

1971. Desigur, la unele clase, științele sociale se vor preda potrivit planului de tranziție, pe baza vechilor manuale. Dar profesorii au datoria, cu ajutorul consultațiilor ce le vor primi și al broșurilor ce vor apare în ajutorul elevilor, să sprijine însușirea corespunzătoare a cunoștințelor. Desigur, cel mai comod ar fi să se facă mereu observații de genul celor care se fac de unii profesori — că vechile manuale sînt sau prea simple, sau inaccesibile, critici de multe ori îndreptățite. Dar nu este mai puțin adevărat că mai sînt profesori care așteaptă ca totul să le parvină de-a gata, prin intermediul manualului; unii „uită” că manualul este adresat elevilor și au pretenția ca acesta să fie transformat într-un îndrumător metodic pentru ei, profesorii. Iată de ce, paralel cu preocupările privind îmbunătățirea conținutului predării se cer mari eforturi pentru perfecționarea metodicii și metodologiei predării științelor sociale.

Colocuiul pe țară care a avut loc pe probleme de metodică, în cadrul manifestărilor prilejuite de împlinirea Conferinței Naționale a partidului, a stimulat pe mulți profesori în activitatea lor creatoare. Sîntem convinși că se va trece cu mai mult curaj la experimentarea unor metode interesante și eficiente.

În vederea înzestrării cabinetelor de științe sociale, toate școlile vor primi, o dată cu deschiderea cursurilor, diapozitive, planșe grafice, hărți, cartofeci pentru învățământul programat, microfisme și filme de scurt metraj etc.

Un rol deosebit în întregul proces de îmbunătățire a predării științelor sociale revine cadrelor pe municipii și orașe constituite în acest an. Perioada de început s-a încheiat. Acum se cere o muncă serioasă pentru a sprijini întregul proces instructiv-educativ.

În perioada 28 august — 12 septembrie a.c. va avea loc la Academia „Ștefan Gheorghiu” din București a doua etapă a cursurilor de perfecționare pentru toți profesorii de științe sociale care au urmat prima etapă în aprilie a.c. Programul acestor cursuri, care se realizează în colaborare cu Ministerul Educației și Învățământului, a fost îmbunătățit pe baza documentelor Conferinței Naționale. Un accent deosebit se va pune pe dezbaterile unor aspecte care să-i ajute pe profesori în integrarea organică a documentelor Conferinței în lecții, în întreaga activitate din școli și licee.

Studierea și însușirea documentelor Conferinței Naționale a partidului este și trebuie să fie principala preocupare a cadrelor de științe sociale din toate școlile și liceele. Aceasta este garanția creșterii eficienței predării științelor sociale, a rolului lor educativ în noul an școlar.

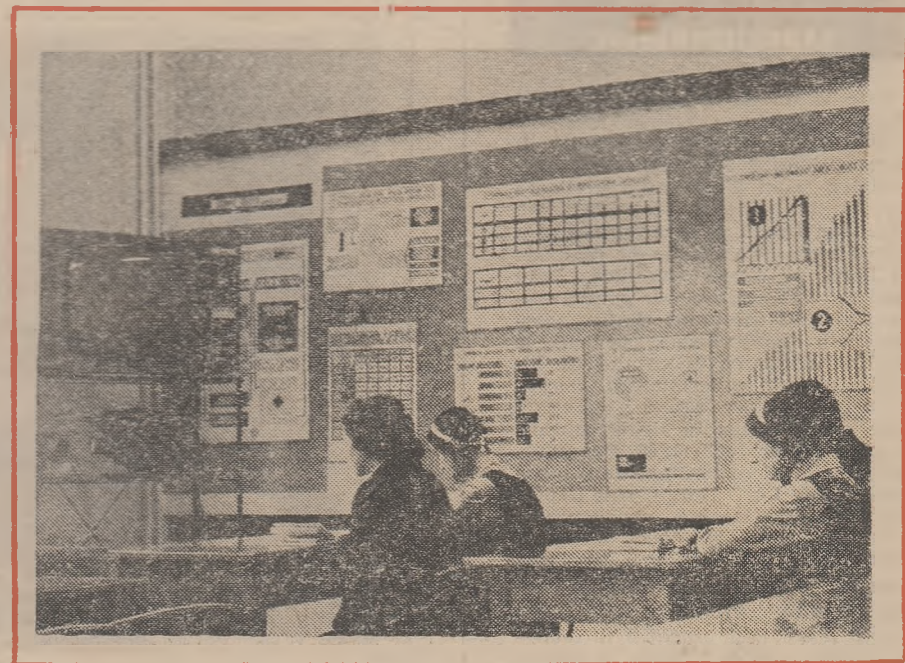
Corneliu Băjenaru:

Cadru mai amplu acțiunilor politico-educative

În lumina Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, a indicațiilor permanente date de secretarul general al partidului, Ministerul Educației și Învățământului și-a concentrat în mod special atenția asupra îmbunătățirii activității ideologice și educative în școli și îmbunătățirii conlucrării factorilor educaționali.

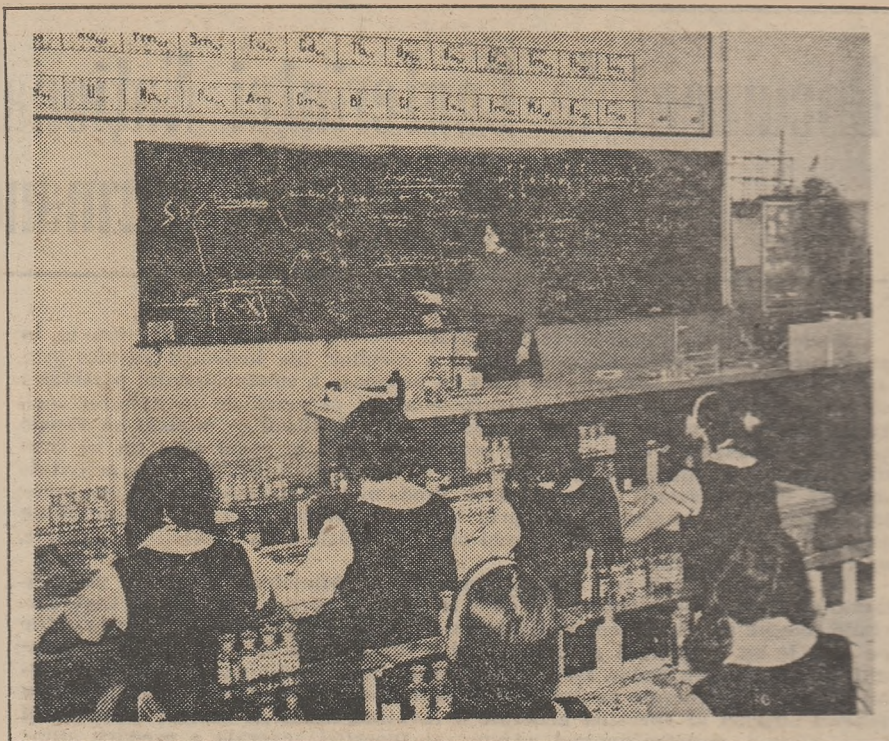
Pentru a recorda măsurile luate în urma Plenarei din noiembrie 1971 cu noile sarcini care derivă din documentele Conferinței Naționale a partidului, cu Proiectul de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste, cu Proiectul Codului muncii, Ministerul Educației și Învățământului va iniția o serie de acțiuni menite să dea un nou impuls activității politico-educative în școli. Astfel, într-un viitor apropiat va avea loc ședința Consiliului pentru munca politico-educativă și predarea științelor sociale care va analiza colaborarea factorilor educaționali în sistemul muncii politico-educative din școli și instituțiile de învățământ superior și va stabili măsuri privind activitatea politico-ideologică și cultural-educativă, pentru viitorul an școlar. De asemenea, în toamna acestui an școlii vor fi în posesia „Recomandărilor privind munca dirigenților” și a „Îndrumărilor privind editarea și orientarea conținutului revistelor școlare”.

Recomandările în curs de definire, privind activitatea profesorilor dirigenți, constituie un cadru orientativ în munca cu elevii și urmăresc creșterea rolului educativ complex al orei de dirigenție, orientarea activităților din ora de dirigenție spre problemele majore ale formării și pregătirii tineretului școlar pentru viață, pentru angajarea sa responsabilă, după absolvirea școlii, în munca productivă, în viața socială. Recomandările, departe de a fi un șablon general valabil, jalonează munca profesorului dirigenție spre acele probleme care trebuie să contribuie, cu prioritate la formarea trăsăturilor comuniste de caracter ale elevilor prin folosirea mijloacelor și formelor educative adecvate, a experienței școlii și a fiecărui cadru didactic, a condițiilor specifice în care școala își desfășoară activitatea. În acest sens un accent deosebit se pune pe cunoașterea și însușirea de către elevi a principalelor legi elaborate de către statul nostru, a normelor socialiste de conviețuire, a deprinderilor de a munci în colectiv, spre cunoașterea și înțelegerea fenomenelor socialiste.

DRUMUL DINTRE CERCETAREA PEDAGOGICĂ ȘI PRACTICA ȘCOLARĂ

Ce este astăzi, în realitate, Institutul de cercetări pedagogice? În ce măsură studiile pe care le elaborează, analizele, experimentele pe care le face conduc în final la ameliorarea structurilor învățămîntului nostru de toate gradele, la perfecționarea tehnologiei didactice și a metodologiei, la punerea de acord a programelor și manualelor cu exigențele tot mai ridicate ale economiei naționale. Într-un cuvânt, care este contribuția Institutului de cercetări pedagogice la reșezarea școlii pe terenul ferm al realităților, pentru a o lega mai strîns de necesitățile actuale și de perspectivă, pentru a o ajuta să dea absolvenți care să se poată integra rapid în procesul de producție. Acestea sînt întrebări pe care în mod firesc ni le-am pus atunci cînd am pornit să „refacem” drumul dintre cercetarea pedagogică și practica școlară.

Coordonatele activității

Este evidentă strădania colectivului de cercetători de a-și orienta studiile, experimentele către acele probleme care confruntă astăzi școala noastră, de a găsi soluții adecvate în perspectiva deceniilor viitoare. Din discuțiile pe care le-am avut cu Iulian Nica, director general adjunct al Institutului, Alexandru Ciorneschi, secretar al Consiliului științific, Vladimir Krasnaseschi, Marin Vișan, șef de secție, reținem câteva dintre temele abordate sau în curs de realizare, manifestările științifice care au avut loc sau sînt în curs de pregătire, precum și finalizările acestor studii și experimentări.

Dintre manifestările științifice din anul acesta menționăm, datorită importanței sale pentru prospectarea și modelarea învățămîntului de cultură generală în deceniile următoare, colocviul „Evoluția formelor și structurilor învățămîntului general de 12 ani” (realizat în colaborare cu I.C.P.P.D.-L.A.P.I. și Laboratorul de cercetări prospective); simpozionul: „Valoarea formativă a metodelor moderne de învățămînt” (cercetare întreprinsă în colaborare cu Inspectoratul școlar Argeș); simpozionul „Munca tehnică productivă, subsistem al educației comuniste în școală” (organizat în cinstea Conferinței Naționale a partidului și a celei de-a XXV-a aniversări a republicii, în colaborare cu Consiliul municipal al Orașului Gheorghiu Gheorghiu-Dej și Inspectoratul școlar județean Bacău); de asemenea, recent, sesiunea științifică „Cercetarea — acțiune a Laboratorului mijloace moderne de învățămînt, privind integrarea televiziunii ca mijloc de învățămînt”. Pentru luna noiembrie, cercetătorii Institutului, împreună cu Uniunea Sindicatelor din învățămînt, știință și cultură pregătesc simpozionul „Munca tehnică-productivă a elevilor”.

Eficiența experimentelor

Este la fel de important de știut cîte din studiile și experimentele întreprinse de institut în școlile în care își desfășoară activitatea cercetătorii și-au găsit aplicativitatea imediat în procesul de învățămînt. Prof. Ion Dragu ne exemplifică prin cîteva teme de experiment realizate în liceul pe care-l conduce, care apoi au fost extinse sau generalizate. Cel mai însemnat dintre acestea, prin consecințele pe care le are în finalizarea procesului de învățămînt, este experimentul „Pregătirea practică-productivă a elevilor”, care s-a introdus în liceul amintit în anul școlar 1968—1969. Ca rezultat imediat al experimentului, menționa prof. Ion Dragu, este faptul că s-au putut înființa absolvenților Liceului „Ion Neculce”, din seria 1971, odată cu diploma de bacalaureat, și primele carnete de conducere auto. Promoția 1972 a dat primii absolvenți pregătiți în domeniul tehnicilor de calcul electronic

(aici există însă un punct nevralgic: nu s-a rezolvat nici pînă acum chestiunea atestatelor). Un alt experiment inițiat de cercetătorii Institutului în această unitate școlară și care a cuprins un număr de 65 de profesori ai liceului se referă la desfășurarea procesului de învățămînt, în cabinete, laboratoare, ateliere. În anul 1970—1971, cînd s-a trecut la acest experiment, 1/3 din numărul de clase și din efectivul elevilor a fost cuprins în noul sistem de predare. În anul școlar recent încheiat, s-a trecut cu toate clasele la acest sistem de predare. Confruntînd rezultatele școlare din acești ani în care s-a introdus experimentul între ele, precum și cu acelea din anul școlar precedent introducerii experimentului a reieșit cu toată limpezimea superioritatea noului sistem de predare. De altfel, în 1971, pe baza analizei rezultatelor obținute în primul an de experiment, Ministerul Educației și Învățămîntului a organizat la liceu o consfătuire cu directorii de licee din țară în ideea trecerii în aceste unități școlare la sistemul de predare cabinete, laborator, atelier.

În anul școlar 1971—1972, ne spunea interlocutorul nostru, sînt de menționat și alte experimente organizate, cum ar fi: „Modernizarea mijloacelor de învățămînt” care s-a concretizat la finele anului școlar într-o consfătuire organizată în comun de institut și liceu și unde au fost prezentate, sub formă de comunicări, și unele concluzii ale experimentului, precum și experimentele: „Renovarea tehnologiei didactice la obiectele economie politică și socialism științific”, precum și „Experimentarea unei noi programe de istorie pentru anul I de liceu”. Pentru moment, cel puțin, nu se poate trage nici o concluzie cu caracter categoric, cei care realizează experimentul avînd se pare intenția să-l continue în noul an școlar.

La Școala generală nr. 122 funcționează Laboratorul, mijloace moderne de învățămînt. Între 1969—1971, aici, s-a desfășurat etapa preexperimentală a cercetării-acțiune

privind integrarea televiziunii în procesul de învățămînt, cercetare-acțiune care în trimestrul III al anului școlar 1971—1972 s-a materializat în realizarea ciclului de ore de biologie în cadrul televiziunii școlare integrate. Studioul, ne spuneu interlocutoarele noastre, prof. Eleonora Diaconu, director adjunct al Școlii generale nr. 122, și prof. Gabriela Bucur, are încă o activitate redusă; colectivul care lucrează aici s-a limitat doar la obiectele biologice și geografice și la clasele mari și n-a încercat să cuprindă și alte discipline de învățămînt și clasele mici.

Dintre experimentele de lungă durată organizate în această școală și pe ale căror concluzii s-a întemeiat luarea unor decizii privind învățămîntul pe plan național ni se aminteste de experimentul „Școlarizarea de la vîrsta de 6 ani”, inițiat aici în 1967, care a durat doi ani (s-au elaborat și programe și manuale speciale pentru clasa I). Rezultatele bune obținute în cadrul acestui experiment au permis trecerea la generalizarea școlarizării de la vîrsta de 6 ani.

Un alt experiment finalizat și generalizat apoi este „Introducerea cunoștințelor despre natură la clasele I—II ale școlii generale”. Și acest experiment a durat doi ani; s-a generalizat cu începere din anul școlar 1971—1972. Există și experimente la care, pe parcurs, cercetătorii au fost puși în situația de a renunța, rezultatele obținute nefiind probabil concludente (de exemplu, cel privind „Introducerea teoriei mulțimilor la clasele I—IV”). Rezultate bune s-au obținut în schimb cu aceeași temă la clasa a V-a. Și o paranteză pe care o socotim necesară: știm că un experiment asemănător a organizat Institutul de psihologie în cîteva școli din Capitală. Ar fi probabil interesant de confruntat rezultatele obținute de echipele de cercetători din cele două institute.

Se pare că mișcarea unor cadre din institut se reflectă uneori nedorit în unele experimente aflate în fază de desfășurare, la care în mod firesc s-a depus un volum de mun-

că, dar la care încă nu s-au putut trage concluziile și care în felul acesta sînt abandonate. Așa este cazul cu experimentul „Introducerea noțiunilor de teorie a literaturii”, inițiat în anul școlar 1970—1971, întrerupt din motivul arătat mai sus în primul trimestru al anului școlar de curînd încheiat. Ni s-a mai amintit, fără explicații suplimentare (probabil cauzele întreruperii fiind altele) și de experimentul „Gramatica figurativă”.

Scurtarea duratei cercetărilor

Impulsionat de spiritul creator al Documentelor Conferinței Naționale a partidului, de chemarea cu un înalt conținut patriotic adresată cercetătorilor de a scurta durata de finalizare a unor cercetări, colectivul Institutului de cercetări pedagogice a înaintat de curînd conducerei Ministerului Educației și Învățămîntului proiectul de plan de cercetare pe anul 1973, proiect care cuprinde nouă teme fundamentale. Este de reținut din acest proiect devansarea experimentului anumitor variante de structuri ale liceului de cultură generală, experiment care va începe odată cu deschiderea noului an școlar. În acest fel Institutul de cercetări pedagogice vine în întîmpinarea sarcinii trasate învățămîntului de a transforma actualul liceu de cultură generală într-o școală cu finalizare, în care absolvenții să aibă posibilitatea unei integrări rapide socio-profesionale. Cercetarea (Perfecționarea tehnologiei didactice) se impune atenției prin noutatea modului de abordare: ea va fi organizată într-o singură școală, pentru a se putea verifica astfel eficiența tehnologiei didactice pe un întreg (și omogen) eșantion școlar. Se urmărește prin aceasta să se realizeze integrarea tuturor cercetărilor de perfecționare a tehnologiei didactice într-un sistem unitar.

NICOLAE SORIN

Mesajul unui artist

La aproape 4 ani de la moartea sa, Ion Manu este prezent printre noi cu volumul de memorii „Amintirile unui uituc”.

Memoriile artiștilor, alături de cele ale literaților sau oamenilor politici, stîrnesc întotdeauna interes. Aura de legendă în care apare învăluită, de obicei, viața personalităților justifică, în suficientă măsură, curiozitatea cu care atât biografiile oamenilor celebri (formula „vieți romanțate”), cit, mai ales, propriile mărturisiri ale acestora, constituie lectura predilectă a unei largi categorii de public, în care trebuie inclus și tineretul școlar. Vom căuta să distingem unele trăsături care acordă originalitate și valoare cărții de care ne ocupăm.

Pentru început, se cuvine a spune că lectorul nevizitat al acestor memorii rămîne plăcut surprins de arta cu care actorul povestește, stilul său fiind foarte apropiat de cel oral. Deși făcuse cu prisosință dovada calităților sale de scriitor — fiind, de-a lungul anilor, autorul a precizat al unor poeme, romanțe, cuplete, monoloage și epigrame — Ion Manu apare abia acum, în postura de prozator. El povestește simplu, firesc, frumos, cu măsură despre dînsul, mai mult despre profesorii și colegii săi, rezervînd în schimb un loc important împărtășirii experienței sale de viață și artistice. Sub acest ultim aspect, cartea reprezintă o veritabilă lecție transmisă de un mare profesor, o lecție cu atât mai valabilă cu cît a fost trăită cu sinceritate. Ajungem, cu aceasta, la ceea ce constituie însemnătatea educativă a cărții.

Desigur, la lectură, aflăm și că, elev fiind, „primele aplauze le-a primit peste cap, de la mama sa atunci cînd l-a auzit declamînd o poezie”, sau că „ieșea la lecție zîmbind, cu „sufleorul după mine”, dar cine ar cuteza să socotească nocive asemenea afirmații, cînd știm din „Amintirile din copilărie” ale humuleșteanului că alții au fost capabili de mai grozave năzbîții.

Venit de timpuriu în Capitală, viitorul actor, după oarecari tribulații, avea să „se-ndrepte spre cuminenție”, spre carieră. Debutul în

artă îl marchează printr-un eșec: căderea la examenul de admitere în Conservator. Află consolare de la „bunul și înțeleptul profesor Ion Livescu”, pe care-l numește „mare actor și un minunat profesor, fiindcă se adresa minții noastre și știa să ne-o pună în valoare”. Toate acestea se petreceau în vremea cînd „absolvenții erau aruncați din școală direct pe scenă, acolo unde balconul Julietei devine o groapă a leilor. Acolo te formai... sau te reformai”.

Pentru a-și completa modestele resurse financiare, încearcă o slujbă, dar o părăsește repede. Nu renunță însă, la primul său amor: scena! Încă în timpul Conservatorului este chemat la Național, instituție pe care a slujit-o cu devotament 50 de ani, timp în care actorul — prin excelență comic — a fost martorul unor întâmplări mai mult sau mai puțin vesele.

Viața de teatru oferă o arie vastă de explorare spiritului său pătrunzător. În persoana actorului sînt întrunite calitățile unui moralist autentic. Inclinația pretimpurie spre epigramă, altfel zis, spre genul didactic, trădează propensiunea lui spre reflecție și adîncime. (Curios, modestia însăși pare a fi nu numai un capitol al lecției maestrului, ci o altă lecție, de sine stătătoare, pe care acesta ne-o transmite. Un mărunț exemplu: deși este autorul unora dintre cele mai bune epigrame scrise la noi, socotește de datorică să de a face dreptate — citîndu-i — pe George Ranetti, Ion Pavelescu, Păstorel; pentru sine și-a rezervat spațiul strict necesar desfășurării unei teorii a epigramei, în care, cu autoritate de necontestat, dar și cu dezinvolura celui ce cunoaște lucrurile din miezul lor, ne destăinuie câteva din secretele genului).

Cel ce avea să fie un interpret de seamă al personajelor lui Caragiale, l-a cunoscut personal pe maestru și a dat mîna cu el, la Iași, în capitala Moldovei avea să-l cunoască și pe George Topîrceanu, care-i adresa oferte de colaborare. A purtat un duel umoristic cu George Ranetti, care „i-a înfipt creionul în mină”. A juitulul-l „să facă ochi în literatură”.

Unul din episoadele cele mai semnificative pentru relevarea persona-

lității sale privește îndepărtatul și totuși atât de proaspătul moment cînd, liceean fiind, la Iași, în timpul liber, se lăsa atras, ca de „o atîta nevăzută”, de Teatrul Național, unde repetițiile erau conduse de însuși Caragiale.

A asista la repetițiile pieselor lui Caragiale, în însăși regia acestuia, poate fi considerat un semn de soartă — și autorul nu ezită a o crede — care a inițiat incontestabil viitorul imberbului spectator furișat în bezna sălii de spectacol.

Filonul comic al lui Ion Manu s-a valorificat nu numai pe scenă, ci, cum am amintit, și în literatură, unde Manu contează ca un unul dintre inzeștrații noștri amoriști. S-ar putea glosa, dar spațiul nu ne permite, pe marginea reflecțiilor sale pline de interes, despre ris și comic.

Și totuși, actorul acesta, atât de dăruit, a trăit, cum singur o spune, o dramă. Aceea de a nu se vedea distribuit în rolurile mari, importante, pe care, fără îndoială, fiecare actor și le dorește. N-a fost Hamlet, ci gropanul: în Macbeth, l-a juit pe portar, ș.a. Un mare succes a înregistrat, însă, în rolul Agamiță Dandanache, „prin reliefaarea unui defect ce devenea oarecum simbolul incapacității sale de a gândi și de a vorbi: pelticia”.

În fine, nu în ultimul rînd, se cade a stărui asupra unui alt aspect, deloc neglijabil, care vizează patriotismul lui Ion Manu. Omul pe care profesiunea de actor l-a pus în situația de a întreprinde, adeseori, turnee în străinătate; se întorcea în țară cu încredințarea că realitățile teatrului românesc nu sînt cu nimic mai prejos decît cele întîlnite aiurea, exprimîndu-și încrederea în valorile artistice naționale și respingînd plocoțirea în fața a ceea ce era străin numai pentru motivul că e străin.

Aven sentimentul că volumul de memorii al celui ce a fost artistul emerit Ion Manu a venit la timp, pentru a aminti noilor generații — nu numai de actori — despre o viață și un talent dăruite artei, pe care trebuie s-o slujești cu adevărat, dacă vrei, la rîndu-l, să te slujească!

GEORGE CORBU

Notele de lectură

Există în Evgheni Oneghin un episod revelator: răsfoindu-i cărțile, Tatiana vede „sublinieri de unghii fine”, cuvinte, exclamații, „semne tăcute de întrebare”, făcute pe paginile citite de Oneghin, în lungile lui seri de meditație și lectură. „Și-acum, scrie Pușkin, Tatiana mea începe / Cite puțin a înțelege / Pe cel ce nu-l putea pricepe / Și taina prinde să-i dezlege”. Descoperirile surprinzătoare ale Tatiane cu ajutorul unor simple și, aparent, nevinovate note de lectură (cum le numim noi astăzi), își găsesc explicația în „modul” de citire, tensionat, fremătător, al eroului.

Lectura înseamnă conectare la text, deci, participare, dar, în același timp, mai înseamnă fixarea ideilor cărții pentru a le putea regăsi ușor, oricînd dorim. Darwin obișnuia să spună: „Să nu te încrezi în memorie, căci memoria devine o depozitară nesigură cînd un obiect interesant este urmat de un altul și mai interesant”. Cuvintele marelui savant argumentează nevoia imperioasă pe care o simte orice cititor format și consecvent de a-și fixa, pe suporturi cit mai durabile, impresiile de lectură.

Două sînt grupurile de procedee pentru notarea ideilor, pe care autorul unui cunoscut manual de tehnică muncii intelectuale le numește, într-o plastică formulare: cu creionul în interiorul cărții și cu creionul în afara cărții.

Primul grup cuprinde însemnările pe text (la cărțile care ne aparțin, bineînțeles), cu recomandarea folosirii unui sistem unitar de semne convenționale, care să ne permită regăsirea rapidă a pasajelor interesante, originale, sau a celor mai puțin demonstrate, a lacunelor ori repetărilor. De asemenea, folosirea benzilor de hirtie, intercalate în paginile cărții, ne poate ajuta să depistăm paragrafele asupra cărora intenționăm să revenim ori pe care vrem să le transcriem ulterior.

Al doilea grup de procedee, cu creionul în afara cărții, vizează toate notările pe care le facem în timpul lecturii pe diverse suporturi, de preferat, pe fișe (cea mai comodă modalitate de fixare a informațiilor, întrucît permite o manipulare ușoară și o ordonare a lor după orice schemă). Dintre aceste procedee cel mai răspîndit este conspectul sau rezumatul, care trebuie să reproducă, într-un decupaj concis și clar, ideile principale ale textului, demonstrațiile sau exemplificările făcute de autor, astfel încît ele să fie mult mai ușor de înțeles decît în textul original. De obicei, începătorii comit una din aceste două greșeli: ori fac rezumate foarte lungi, redundante, din lipsa spiritului de sinteză, ori reproduc prea schematic și, la recitare, își dau seama că nu mai înțeleg nimic.

Un alt procedeu este planul, un fel de „transcriere” a tablei de materii, dar cu unele completări și observații ale noastre, care să ne dea o idee asupra structurii lucrării, modului în care autorul a segmentat ori a legat diferitele părți ale cărții.

În fine, extrasele și citatele, procedee la fel de uzitate, conțin acele fragmente ale unei cărți, pe care vrem să le păstrăm intacte pentru o folosire ulterioară. Unele reguli, cum ar fi: transcrierea întocmai a fragmentului, în limba în care a fost scris, cu ortografia și punctuația originalului, indicarea surselor, evitarea pasajelor trunchiate etc., se cer respectate cu strictețe, știind, fiecare din proprie experiență, cîte feste ne poate juca memoria neajutată de creion. Dar despre alte cîteva reguli, data viitoare.

COSTACHE OLAREANU

PASIUNEA LITERATURII

Lecția despre teatrul românesc în sala de teatru

Programa analitică include din ce în ce mai puțini autori de teatru. Care să fie cauza și, mai ales, care vor fi consecințele? Nu vor înțelege oare adolescenții că în afara celor doi mari clasici, Alecsandri și Caragiale, în afara pieselor istorice ale lui Delavrancea și Davila, teatrul românesc s-a dezvoltat ca un fenomen para literar, că el nu s-a înscris în fluxul evolutiv al culturii noastre și că, în consecință, el nu este decît un prilej de descoperire a frunții? Pe de altă parte, directorii de teatru se plîng, nu numai o dată că studenții și elevii nu vin la teatru și este adevărat. Publicul nostru de teatru nu întinerește în măsura cuvenită și dacă am privi statisticile ne-am da seama că numărul spectatorilor rămîne de la un an la altul practic același. Ce ar putea face școala pentru teatrul românesc?

În nici un caz ceea ce s-a practicat și se mai practică: impunerea unor spectacole, indiferent de valoare, indiferent de ținută, indiferent de gradul lor de dificultate unor clase întregi duse cu rîndul pentru acoperirea deficitului de casă. A merge la teatru trebuie să echivaleze cu un eveniment și nu cu o obligație împovărătoare. Școala ar trebui să facă totul pentru a da acestei prime întîlniri cu teatrul sensul emoțional pe care îl avea în trecut să-i restituie florul inițial,

să-i dea întregul nimb de frumusețe care să declanșeze o pasiune. E drept, astăzi e mult mai dificil să realizăm aceasta din pricina faptului că, încă din fragedă copilărie, copilul este asaltat de imaginile pe care televizorul i le prezintă în fiecare zi, dîndu-i odată cu bucuria cunoașterii și sentimentul efemerului. Se perindă prea multe imagini, vede prea mulți actori și nu numai în postura majoră a talentului lor, ci adeseori în cea marginală (prezentatori la concursuri de muzică ușoară, crainici, interpreți în spectacole de varietăți etc.) și de aceea el nu mai are cum aveam noi și generațiile dinaintea noastră o devoțiune nelimitată pentru el. Pentru noi Ion Manolescu, Lucia Sturdza Bulandra, George Vraca erau actorii marilor roluri și nimic altceva. Nu i-am fi văzut nici chiar pe marii actori de comedie prezentînd, să spunem, pe Angela Similea sau rezumînd „adîncă” filozofie a unui cîntec precum „Hal mare”. Deci, actorul și-a pierdut de multe ori acest nimb, și în conștiința tineretului el se conturează nu numai o dată prin ceea ce este perisabil și nu peren. Ce pot face școala și profesorul? Mai întîi, trebuie să restituie acest fior al teatrului, să facă din primele clipe ale întîlnirii celui tînar cu sala de spectacol o adevărată sărbătoare. Mai mult, în orașele în care sînt teatre s-ar putea organiza

acele conferințe experimentale care n-au lipsit din activitatea teatrelor, dar s-au pulverizat din pricina lipsei de interes a școlii. Dacă ele ar fi inserate în însuși fluxul predării autorilor dramatici, dacă lecțiile despre autorii dramatici s-ar desfășura chiar în sala de teatru și nu în sala de clasă, atunci alta ar fi, cred, și puterea de emoție a acestei arte. Îndrăznesc să mai gîndesc în sala unor mari și frumoase teatre din țară (Cluj, Oradea, Iași, Timișoara, Brașov, în curînd Craiova) predîndu-se pentru toți elevii școlii lecția despre Caragiale sau Delavrancea. Nu conferința seacă, urmată de spectacol, ci un montaj viu, dinamic, o reconstituire vie, o transpunere în epocă aproape de sufletul acestei generații. Și mai ales un dialog în timp și peste timp între eroii de pe scenă și adolescenții din sală. Ei trebuie să înțeleagă teatrul nostru nu ca o filă rece de arhivă, ci ca un dialog al permanențelor. Și mai este și altceva: predarea „genului dramatic” și a autorilor de teatru nu poate fi viabilă, nu poate stîrni dragostea pentru arta scenică dacă cei mai tineri spectatori nu cunosc de mici specificul ei. Nu o cunoaștere a „culiselor”, ci a farmecului inedit al teatrului.

Dar despre aceasta într-un număr viitor.

VALERIU RĂPEANU

Un nou verfix

Autori:

Ene Condrea și Al. Fedak
de la Liceul Nr. 3 din
Satu Mare

— Laboratorul de fizică este mândria noastră — își spun profesorii și elevii cu care stau de vorbă.
— Dar ce cuprinde el atât de deosebit?

Aveam să văd peste câteva clipe. Încă de la intrare îți atrage a atenția un aparat original de verificare și notare a cunoștințelor, construit cu forțele celor ce predau și învață în școală. Mai precis ale profesorului de fizică Ene Condrea (ce păcat, că în timpul vizitei mele era plecat în concediu, într-o stațiune) și ale maestrului Al. Fedak, împreună cu mai mulți elevi pasionați pentru fizică.

— Noul „verfix“ a fost primit cu mare interes de către elevi, ne spune laboranta Viorica Bratosin.

După ce pe ecranul din fața clasei sînt proiectate întrebările și răspunsurile posibile, școlarii indică răspunsul corect, introducînd o fișă într-unul din lăcașurile montate sub pupitrul mesei. Acesta apare simultan pe un alt ecran numerotat, aflat, de asemenea, în fața clasei. Separat, „verfixul“ înregistrează numărul răspunsurilor exacte date de fiecare dintre elevi, iar o instalație (cu un ampermetru) montată lateral în aparat, arată și procentul răspunsurilor bune pe clasă. În sfîrșit, prin apăsarea unor butoane de la pupitrul de comandă, în interiorul căruia se află și un transformator pentru curentul electric, profesorul indică răspunsul exact și întrerupe la nevoie curentul la mesele elevilor. Instalația este simplă, dar eficientă.

— Cît a costat?

— Vedeți, răspunsul nu este ușor de dat — ne spune maestrul Fedak. Am muncit cu toții, cu aceeași dragoste. (De altfel, cuvîntul aici revine mereu în discuția celor de la Liceul nr. 3 din Satu Mare.) Am utilizat felurite piese; pe cele de la mașinile simple de calcul, de exemplu, le-am adaptat. Deși încă nu a fost omologat sau brevetat (n-am avut încă timpul necesar pentru aceasta), aparatul nostru a fost apreciat de alte școli din județ. Vom fi bucuroși să-l poată folosi și ele. Poate vor găsi mijloace să-l îmbunătățească chiar.

Dar vizita la Liceul nr. 3 din Satu Mare mi-a mai rezervat o surpriză: spiritul inovator al întregului colectiv, preocuparea și a altor profesori de aici pentru perfecționări și îmbunătățiri. Iată:

Mesele de lucru din laboratoarele de fizică și de chimie sînt proiectate și ele de profesorii școlii, într-o concepție originală, răspunzînd nevoilor expresse ale muncii cu elevii. După executarea lor de către o fabrică, mesele au fost montate și completate cu piesele recomandate de lucrurile în care trebuiau plasate (prizele pentru curent continuu și alternativ, fișele etc.), de către elevii amatori fizicieni, sub îndrumarea dascălilor lor. În laboratorul de chimie, îmi este prezentat și un tablou al lui Mendeleev, cu căsuțe luminoase, de asemenea, o creație proprie a profesorilor din școală. Iar în laboratorul de științele naturale — un transformator pentru coborîrea tensiunii la 6 și 24 volți, realizat tot în școală. Splendida sală de gimnastică a școlii, cu mozaic pe pereți și ferestre care proiectează o lumină abundentă, reflectă și ea câteva idei inovatoare ale colectivului de profesori și elevi ai liceului.

— De unde vă procurați fondurile bănești, materialele pentru asemenea realizări?

— În primul rînd, folosim în modul cel mai judicios cu putință „finanțele“ școlii. Apo sînti comitetele de părinți, întreprinderile patronatoare...

— Mîna de lucru?

Răspunsul a venit tot de la maestrul Fedak:

— Avem 1 200 de elevi, deci 2 400 de brațe. Cu toții am pus umărul...

B. CONSTANTIN

În discuție

Programele claselor terminale

FILOZOFIA

În lumina sarcinilor și a direcțiilor Conferinței Naționale a partidului, programa orientativă de filozofie trebuie să capete contururile precise ale reliefului fluxului istoric și social-politic care întemeiază sistemul nostru de valori politico-ideologice, economice, etice și juridice, superioritatea și eficiența sa transformativă, caracterul său angajat, combativ și creator, spiritul viu al dialecticii gândirii și faptei. Ar fi profund greșit să se interpreteze creșterea numărului de ore pentru istoria filozofiei universale într-un spirit culturalist obiectivist. Vastitatea acestei părți a programei de filozofie, interesul nestăvilit al elevilor provoacă uneori divagații care pot fi foarte interesante, dar diluează semnificația convergentă și integrală a luptei de idei în filozofie.

Caracterul orientativ al noii programe este un important succes metodologic care implică sporesc responsabilității tuturor profesorilor de specialitate în sensul unei selectivități exigente care să servească logica gândirii revoluționare și afectivitatea care nuanțează cele mai înaintate convingeri.

În această direcție pledează situația cursului de filozofie în sistemul unitar al predării științelor sociale elaborat de Ministerul Educației și Învățămîntului pe baza indicațiilor conducerii partidului și aprobat de Secretariatul C.C. al P.C.R. Este foarte important să realizăm nu numai o bună corelație cu celelalte cursuri din sistemul științelor socia-

le, dar și cu sistemul integral al culturii generale sau de specialitate conformă tipului de școală. Fără o bogată argumentație științifică, fără un permanent apel la cunoștințele și experiența obținută de elev în întreaga sa activitate școlară și extrascolară, categoriile și principiile fundamentale ale filozofiei marxiste devin abstracte și aride, nu se integrează în structurile de gândire și de acțiune ale elevului.

Noua programă oferă posibilitatea depășirii formularismului conceptual și verbalismului festiv, artificial, care putea fi adesea întâlnit în trecut la lecțiile de materialism dialectic. Studiarea atentă a documentelor de partid și de stat, crearea deprinderii de a citi zilnic presa, prezența activă în întreprinderi, pe șantiere și ogoare, dezbaterile din cabinetele de științe sociale de la ședințele de U.T.C. și învățămîntul politic sau de la orele de dirigidență, toate trebuie să contribuie la ridicarea de la abstracta filozofică la concretul logic al efortului constructiv desfășurat de poporul român condus de P.C.R. pe calea socialismului multilateral dezvoltat și al pregătirii militelor comunismului.

Spiritul modern în care este concepută partea a II-a a cursului de filozofie (teoria existenței, determinismul, teoria dezvoltării, conștiința și teoria cunoașterii) poate fi formativă dacă slujește la înțelegerea realității și prospectivă a vieții noastre, la formarea conștiinței politice și cetățenești confirmate de un comportament responsabil. Această necesi-

tate stringentă și actuală include efortul permanent al profesorului pentru propria sa perfecționare, pentru realizarea deplină și regîndirea critică a fiecărei ore, pentru un contact mai apropiat și continuu cu elevii în străduința lor de a înțelege viața.

Tocmai de aceea va trebui să găndim cu toată atenția modalitatea tratării în lecțiile de filozofie a bogăției de idei cuprinse în documentele Conferinței Naționale a P.C.R. din 19—21 iulie 1972. Fără îndoială că autorii manualelor se vor strădui să le cuprindă cît mai bine conform cerințelor fiecărei lecții, că ele vor fi cuprinse în diferite broșuri destinate elevilor. Dar, pe de o parte, această cerință este imediată și, pe de altă parte, fiecare lecție rămîne un act de creație.

Iată de ce consider că progresul realizat prin elaborarea noii programe de filozofie și scoaterea la concurs a elaborării manualului în contextul sistemului unitar al predării științelor sociale, ne angajează în primul rînd la aplicarea ei cu maximum de responsabilitate personală, dar implică și conștiința perfectibilității ei. Pornind pe un drum nou sîntem dator să ne gîndim și la consolidarea lui. Să nu trecem cu ușurință peste faptul că în ciuda semnalelor critice destul de frecvente au fost necesari cîțiva ani și, mai ales, intervenția fermă a conducerii de partid pentru a se ajunge la elaborarea noilor programe.

ALEX. SINGER

MATEMATICA

Înfăptuirea programului preconizat de Conferința Națională a partidului în domeniul învățămîntului obligă la o reexaminare atentă a programelor și manualelor școlare, îndeosebi la clasele terminale și la acele discipline legate mai mult de producție, cum este matematica. Prin această prismă voi face cîteva sugestii relative la îmbunătățirea programei de matematică la clasa a VIII-a a școlii generale.

Cred că va trebui să se insiste mai mult asupra calculului oral, asupra utilizării unor reguli de calcul bazate pe proprietățile operațiilor aritmetice, cunoscute de elevi, dar insuficient sau deloc folosite, (reguli rapide de înmulțire cu 25, 11, 11), asupra întrebunțării anumitor formule algebrice (de calcul prescurtat). De asemenea, să dăm mai multă atenție și mijloacelor rapide de calcul: tabele referitoare la calculul pătratelor, a cuburilor numerelor, a rădăcinii pătrate și cubice, multiplilor lui π .

Socot utilă introducerea în programa acestei clase a unui număr de ore pentru cunoașterea și însușirea metodelor de utilizare a riglei de calcul, iar dacă e posibil și a unor mașini simple de calculat. Studiul geometriei în spațiu este indicat să se predea mai atent (începînd cu elementele de bază: punctul, dreapta, planul, precum și pozițiile relative dintre ele). Țin să subliniez că acest prim capitol din geometria în spațiu (cărui programa îi rezervă 16 ore) trebuie predat cu multă grijă și atenție. Încercînd să antrenez elevii ca, în mod individual, să-și confecționeze material didactic necesar (fiecare elev are un set de figuri geometrice care ilustrează concret teoremele demonstrate teoretic), cerîndu-le cu insistență ca în caietele lor să apară alături de desenul în plan și figura în spațiu corespunzătoare, am obținut, pe de o parte, însușirea conștientă a materialului predat, iar pe de altă parte participarea activă a elevilor la aceste lecții, formarea îndemînării și a ingeniozității în realizarea practică a figurii și consolidarea noțiunilor teoretice, necesare abstractizării de mai tîrziu.

Spre sfîrșitul anului, majoritatea elevilor „vedeau“ cele mai dificile secțiuni în corpuri, cele mai ascunse unghiuri dintre plane, cele mai complicate corpuri obținute prin rotațiile unor figuri plane.

Pentru pregătirea multilaterală a elevilor în vederea încadrării cît mai rapide în activitatea productivă socot indispensabilă colaborarea între profesorul de matematică și cel de activitate practică și productivă.

Experimentele efectuate în ultimii ani au demonstrat că anumite capitole de matematică modernă, ca teoria probabilității, teoria mulțimii, logica matematică ar putea fi incorporate în studiul claselor mici, cu certitudinea că se face un act de completare și îmbogățire a instrucției.

Rămîne de analizat, studiat și elaborat noi programe, în special pentru clasele a IX-a și a X-a ale școlii generale, eficiente, corespunzătoare scopului propus.

ILEANA DĂRĂU

★

Este unanim recunoscută intervenția matematicii în cele mai complexe domenii ale cunoașterii și activității. Latura aplicațiilor matematice, a legăturii matematicii cu viața, cuprinde formarea deprinderilor elevilor de a opera practic cu noțiunile matematice în probleme concrete, de a recunoaște esențialul matematic în fenomenul particular. Studiul matematicii în școala generală trebuie să ajute pe elevi să înțeleagă bazele producției moderne, procesele tehnice, proiectarea și funcționarea mașinilor.

În vederea apropierii matematicii de necesitățile practice, este necesar să se acorde, în etapa actuală, o mai mare atenție temelor care-și găsesc aplicații practice în producție. Studiul funcțiilor oferă un prim exemplu de modul cum ar trebui să fie valorificate cunoștințele matematice în activități concrete. La studiul rapoartelor se pot da exemple de rapoarte din tehnică: raportul de

angrenare, în cazul unor perechi de roți; raportul de transmisie, la mecanismele de angrenaj etc. Rezolvarea sistemului de ecuații are numeroase aplicații la aflarea randamentului mașinilor unelte, la înțelegerea principiilor de funcționare ale mașinilor de așchiere și frezare etc. Exemplele pot fi multe.

O altă cale esențială pentru legarea învățămîntului matematic de producție o constituie formarea deprinderilor de calcul ale elevilor. Caracterul utilitar al calculului în diverse domenii de activitate impune să i se acorde o atenție specială din școala generală (mai ales în clasa a VIII-a). Această atenție trebuie concentrată în special asupra calculului aproximativ. Importanța calculului aproximativ derivă din faptul fundamental că în activitatea practică tehnico-economică numerele care se obțin prin măsurarea unor mărimi și care stau la baza unor opere tehnice sînt aproximative. Calculînd cu aceste numere aproximative se obțin tot numere aproximative. Pentru calcule tehnice ne interesează în special eroarea cu care poate fi obținut un număr aproximativ din calcule cu alte numere aproximative date. De aici necesitatea de a se introduce la programa claselor V—VIII un capitol despre studiul erorilor (în special al erorilor la operațiile elementare) cu aplicații în tehnică, la stabilirea preciziei de lucru a instrumentelor, la aflarea toleranțelor de lucru a aparatelor etc. Este necesar să li se explice elevilor că erorile depind de metoda de măsurare aleasă și de precizia de lucru a instrumentelor. Pentru înțelegerea aplicațiilor matematicii în fizică și tehnică este necesar să se introducă un capitol despre vectori și calculul vectorial. Folosirea matematicii și a desenului tehnic este de o importanță importantă pentru formația funcțională a elevilor.

VASILE ȘTEFĂNESCU

Perfecționare. Numai la disciplina de specialitate?

Intervalul de timp dintre un sfârșit și un început de an școlar, în care ne aflăm, este prin excelență o perioadă de aglomerare a acțiunilor de perfecționare organizate sub auspiciile Institutului central de perfecționare a personalului didactic, ale societăților științifice, ale inspectoratelor școlare sau ale altor instituții de învățământ. Am considerat, de aceea, momentul potrivit să încercăm a determina, printr-un sondaj efectuat la câteva dintre aceste cursuri de perfecționare, măsura în care ele răspund cu adevărat deziideratelor privind pregătirea profesorilor pentru un învățământ modern.

Preferată: informarea de specialitate

O primă constatare care ni s-a impus este aceea privind preocuparea organizatorilor de a asigura o ținută ridicată cursurilor sub aspectul informării pur științifice, în domeniul specialității. În acest scop, s-a apelat îndeobște la personalități științifice care au prezentat în fața cursanților ultimele noutăți, descoperiri, clarificări din domeniul disciplinelor științifice de specialitate. Unul dintre aceste cursuri, pe care, pentru calitatea, valoarea și oportunitatea sa, considerăm potrivit să-l amintim în primul rând este cel destinat profesorilor de științe sociale și organizat de Academia de științe social-politice „Ștefan Gheorghiu”. Intregul program al acestui curs, prelegerile și seminariile de economie politică, de socialism științific, de filozofie s-au caracterizat printr-o susținută preocupare de a împărtăși profesorilor cele mai noi interpretări și teze privind problemele de bază ale filozofiei marxist-leniniste, problemele teoretice ale evoluției României pe drumul socialismului etc. „Este — ne spune prof. Ioana Pițulescu, unul dintre cursanți — un curs modern, extrem de util și eficient care, sint convinsă, va servi cu adevărat la perfecționarea muncii noastre de profesori”.

Preocupare pentru ținuta prelegerilor, pentru nivelul științific la care sint tratate temele abordate în cadrul disciplinelor de profil, am constatat și la alte cursuri. Este semnificativă în acest sens compoziția grupului de conferențieri care au făcut expuneri la cursul pentru profesorii de matematică, organizat în luna iulie la Predeal. Alături de lectorii ai I.C.P.D., la acest curs, au

prezentat ultimele cuceriri științifice din domeniul matematicii academicienii Miron Nicolescu, Gr. C. Moisil, Gheorghe Mihoc, Nicolae Teodorescu, Caius Iacob, profesorii universitari Călin Popovici, Adolf Haimovici, Gheorghe Ștefan, Gheorghe Chiș ș.a. Prelegerile au tratat probleme privind logica matematică, mașinile de calcul, probabilitatea, ultimele rezultate obținute în cercetarea cosmosului, topologia, aplicațiile axiomatice în predarea geometriei etc. „Am căutat — ne spune prof. univ. Călin Popovici — să cuprind în prelegerile mele noutăți cu caracter fundamental care nu sînt încă în circulație, cum ar fi cele privind legătura dintre macro-univers și lumea atomică și rolul acesteia din urmă în înțelegerea marelui univers”.

Cursul pentru profesorii de istorie, organizat la Constanța și sprijinit îndeaproape de Uniunea Sindicatelor din Învățământ, Știință și Cultură, s-a remarcat și el prin exigență în selectarea conferințelor și prin valoarea expunerilor pe teme de specialitate. În tratarea unor probleme, cum ar fi cele privind proclamarea Republicii, crearea P.C.R. și importanța sa istorică, mișcarea muncitorească din România pînă la 1914, creșterea rolului conducător al P.C.R. în etapa actuală, s-a urmărit abordarea unor aspecte inedite, limpezirea problemelor neclare pentru profesori, comunicarea ultimelor rezultate obținute de cercetarea științifică.

Didactica pe plan secundar

Dacă privim, deci, cursurile de perfecționare, avînd în vedere eșantioanele pe care le-am luat în discuție, prin prisma disciplinelor de specialitate, putem considera că ele vor servi într-adevăr la realizarea unui învățământ modern. Dar acesta este numai un aspect al modernizării și poate nu cel mai dificil dintre ele. Cred că problema pregătirii profesorilor pentru un învățământ modern privește îndeosebi latura pedagogică și metodologică. Amintim mereu de inerția învățămîntului tradițional, de rezistența pe care o opun metodele și formele clasice intențiilor novatoare. Pentru a învinge această forță este necesar, ca, înainte de orice, profesorii înșiși să înlăture balastul unor vechi și prăfuite obișnuințe, să-și însușească noua concepție de organizare și desfășurare a procesului instructiv-educativ. Or, se pare că, manifestînd multă grijă pentru pregătirea știin-

țifică de specialitate — pregătire pe care profesorii pot să și-o desăvîrșescă și prin studiu individual — cursurile trec pe un plan secundar problema modernizării activității didactice. Să dăm un exemplu. La cursul pentru profesorii de istorie, din 23 de prelegeri, doar trei au tratat probleme de predare a istoriei, restul fiind teme de istorie pură. Nu negăm valoarea prelegerilor privind pedagogia și metodologia predării de care a beneficiat acest curs: „Folosirea documentelor de partid în predarea istoriei”, „Rolul schemei la lecțiile de istorie” și „Clasic și modern în predarea istoriei”. Dar nici nu susținem că nu s-ar fi putut alege teme de mai acută utilitate pentru modernizarea predării. Și, mai ales, nu putem susține că ponderea lor în cadrul cursului satisface exigențele care ar trebui să constituie rațiunea de a fi a acestuia.

Cînd am făcut această observație, mi s-a răspuns că aspectele metodologice au fost tratate în capitole, și paragrafe ale prelegerilor de specialitate sau paralel cu acestea. Este posibil. Dar, din cîte am remarcat, autorii prelegerilor au fost, îndeobște, specialiști în alte domenii științifice decît cel al pedagogiei moderne. Și ne îndoim că un profesor universitar, excelent specialist în probleme de istorie contemporană, să zicem, este un tot atît de bun specialist în metodologia predării moderne a istoriei la clasa a VIII-a a școlii generale. De altfel, înșiși cursanții care au apreciat valoarea prelegerilor de specialitate mărturiseau că ar fi simțit nevoia unei mai bogate prezențe a temelor cu caracter didactic. „Se trece din ce în ce mai mult — ne spunea prof. Emilia Stănculescu,

absolventă a cursului de istorie de la Constanța — la utilizarea unei tehnologii moderne în învățămînt. În liceul în care lucrez, aș putea să folosesc, la lecții, aspectomatul sau retroproiectorul. Dar trebuie să recunosc că nu prea știu să le folosesc. Poate cursurile de perfecționare ar trebui să ne pregătească și în această direcție”.

Apreciînd bunele lor intenții, calitățile pe care le-am enumerat, socotim că, pentru a le asigura eficiența reală, cursurile de perfecționare trebuie să fie supuse unei reconsiderări de concepție, în care să se acorde ponderea cuvenită studiului individual (eventual cu tematica și bibliografia comunicată viitorilor cursanți mult înainte de deschidere), problemelor de modernizare a activității didactice, modelării acestei activități și în care însăși organizarea cursului să respecte normele pedagogiei moderne. Este de luat în această privință exemplul mai sus-amintitului curs pentru profesorii de științe sociale, conceput în trei etape — una în vacanța de primăvară, o alta în vacanța de vară și una în vacanța de iarnă — în care s-a recurs pe larg, alături de prelegeri, la metoda seminarilor, a colocviilor, a testelor, a referatelor etc. Paralel cu problemele de conținut, profesorilor de științe sociale li s-a dat ocazia să se informeze și asupra unor probleme privind tehnicile de utilizare a cabinetului de științe sociale, metodologia folosirii documentelor de partid și de stat în predarea economiei politice și a socialismului științific, metodologia lecțiilor cu acest profil etc.

OCTAVIAN BUZESCU

Portrete de dascăli

Remus Ilie

Istoria face parte din rîndul disciplinelor școlare cu conținutul cel mai complex, deoarece istoria poeziei nu este o simplă înșiruire de date cronologice sau descrierea unor confruntări pe cîmpul de luptă. Istoria înseamnă cultură, știință, literatură, economie, confruntări sociale, construcții, arhitectură și bineînțeles învățămînt. La istorie profesorul poate face cele mai largi investigații asupra nivelului general de cunoștințe ale elevilor. Mari personalități ale istoriei au devenit eroi de legendă, personaje ale literaturii universale. Mizerabilii lui Hugo și bătălia de la Waterloo, Război și pace, romanul fluviu al

lui Tolstoi, și marea campanie a lui Napoleon din Rusia ș.a. Nici creatorii altor domenii n-au rămas indiferenți în fața evenimentelor istorice: muzică, arte plastice. Pictorul Grigorescu a însoțit armata română în războiul pentru independență și a zugrăvit magistral scene din această epopee a poporului nostru. Stendhal a participat la campania din Rusia a lui Napoleon. În **Minăstirea din Parma**, Fabrice aprecia cucerirea Italiei de către Napoleon o adevărată eliberare, iar pentru Julien Sorel din **Roșu și Negru** același Napoleon este un zeu. Fresca Marii Revoluții Socialiste din Octombrie e fundalul pe care Mihail Șolohov construiește romanul său **Pe Donul liniștit**. Ștefan cel Mare în opera lui Sadoveanu este intrat deja în legendă, iar Mihai Vi-teazul în plastica românească e subiectul multor pinze inspirate. De aceea, simplificarea evenimentelor și reducerea istoriei la memorarea unor date sau a unor fapte mai mult sau mai puțin verosimile sărăcește această importantă disciplină tocmai de fondul său de aur.

Profesorul Ilie Remus a predat mulți ani istoria. Avea o înfățișare severă, ochi pătrunzători, statură potrivită, voce autoritară. Autor de interesante manuale de istorie. În-

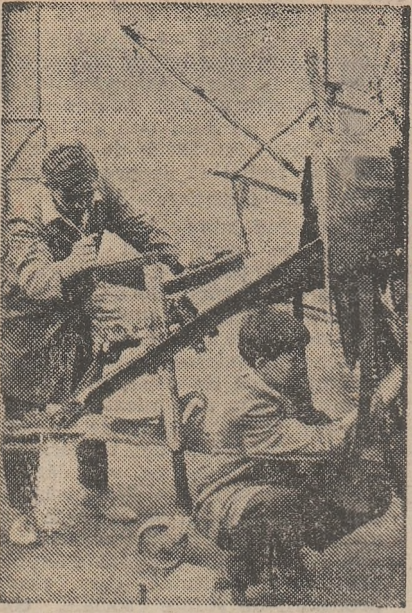
dragostit de disciplina care și-a ales-o ca profesie. Patriot înnăscut, nu de circumstanță. Iubea poporul român și istoria lui, faptele lui de glorie și de restriște. Suferea cînd trebuia să ne vorbească de perioade mai grele, mai întunecate din istoria românilor. Parcă și chipul său avea în acele momente o altă înfățișare. În schimb, devenea alt om cînd trebuia să exprime perioadele de glorie și de înălțare, care ridicaseră poporul nostru în ochii umanității în rîndul popoarelor demne de istoria lor și a lumii.

Avea un mod ciudat de predare. Scria pe tablă întreaga lecție de istorie într-o desăvîrșită sinteză, subliniind pasajele mai importante. Privește și azi cu admirație caietele de istorie de la orele lui. Lucrările scrise erau și mai interesante. Punea 10 întrebări la care trebuia să răspunzi imediat. „Cine nu cunoaște materia, ne spunea el, se gîndește zadarnic, că știința nu izvorăște din ignoranță”. Le corecta imediat, în clasă. Pentru fiecare răspuns bun punea un punct. Elevii știau nota exact, înainte de a le fi comunicată de profesor. Era strădania unui dascăl adevărat pentru asigurarea obiectivității maxime la notare. Pentru profesorul nostru, istoria nu era un simplu obiect de studiu, era zbulciumul omenirii în drumul său spre

progres, era jertfa generațiilor trecute încorporată în tezaurul spiritual al generațiilor ce le vor urma. Am petrecut împreună o perioadă grea din istoria României (1937—1945). Anii premergători celui de al doilea război, sfișierea României după două decenii de la reîntregire și pînă la urmă dezastrul războiului. Profesorul Remus Ilie trăia drama României. Zîmbetul său, și așa destul de rar, dispăruse aproape cu desăvîrșire. Strălucirea lecțiilor de odinioară era acum scăzută în intensitate. De o punctualitate aproape proverbială. Venea și ieșea de la ore înainte ca soneria liceului să anunțe complet că recreația se încheiase.

Profesorul Remus Ilie a iubit școala, și-a iubit elevii, și-a adorat profesia. Și-a iubit fără limită poporul și istoria sa, a transmis și altora această pasiune. Istoria este un complex de discipline. Istoria contemporană a României moderne este o suită întregă de cuceriri. Ea se pretează, aproape fără nici un efort, unei munci educative adevărate, așa cum o făcea profesorul nostru. Remus Ilie n-a fost numai un profesor, a fost și o mare conștiință.

MARIN RĂDOI

Echilibru în dotarea școlilor

Problema repartizării echitabile a bugetului școlar este de natură să suscite discuții. Și pe bună dreptate. În fond, însă, problema se reduce la două aspecte: un aspect — nu rareori semnalabil și în consecință criticat — îl constituie atitudinea „discriminatorie” a unor organe în dirijarea fondurilor: unitățile școlare din mediul urban sînt protejate în detrimentul celor din mediul rural. Începînd cu starea imobilelor, încălzirea lor, mobilierul, hărțile, chiar, terenurile de sport, continuînd cu înzestrarea laboratoarelor de fizică, biologie, chimie ș.a.m.d. Al doilea aspect — unică alternativă valabilă, la drept vorbind — îl constituie dirijarea fondurilor în mod echitabil.

Pentru a nu discuta în abstract, acest al doilea aspect, ne vom referi la modul echitabil în care organele județene de partid și de stat din județul Mureș se preocupă de orientarea factorilor responsabili în rezolvarea acestei probleme. De la bun început trebuie spus că se acordă atenția necesară rețelei școlare în ansamblul ei și, în speță, în eliminarea „decalajelor” dintre unitățile din mediul urban și rural. Pretutindeni, fie la Iclânzel, Band, Bogata, Deda Miercurea Niraj, Gurghiu, Dedrod, Batoș, Cucu, Singeorghiu de Mureș, Ernei, Sărmaș, fie la Tîrgu-Mureș, Sighișoara, Reghin, Luduș, Tîrnăveni, școlile generale și liceele se bucură, practic, de investiții echitabile. Ba, mai mult, „discriminările” sînt înlăturate și printr-o folosire judicioasă a resurselor locale. Este de semnalat, de altfel, că în toată rețeaua școlară a județului inițiativele și aportul local sînt chestiuni la ordinea zilei, minuțios analizate, minuțios rezolvate. Datorită faptului că întreprinderile sînt în strînsă legătură cu școala, se creează posibilități ca, din unele localități urbane, fondurile să fie dirijate în mod suplimentar către localitățile rurale, unde ajutorul din afară este mai modest.

Așa, de pildă, introducerea pe canalul național a emisiunilor integrate de televiziune școlară a ridicat chestiunea înzestrării cu receptoare a tuturor unităților. Desigur, au fost din capul locului prevăzute măsurile practice pentru crearea condițiilor optime. Ele puteau fi rezolvate, însă, și într-un timp mai îndelungat. Dar faptul că licee din mediul urban au beneficiat de sprijinul material al unităților industriale, a înlesnit posibilitatea ca unele fonduri să fie utilizate mai eficient, dirijate în mod suplimentar către rețeaua școlară rurală. Așa se face că, practic, există o situație bună în preluarea emisiunilor și în școlile sătești.

Comitetul județean de partid Mureș analizînd situația rețelei școlare din mediul rural, a impulsivizat, a controlat și a pretins răspunderi exacte factorilor chemați să asigure desfășurarea activităților în această direcție. Dacă aș cita și numai cifra de 1.300.000 de lei ce reprezintă veniturile realizate din activitatea tehnico-productivă, în mediul rural în anul școlar încheiat, ne-am putea forma o imagine despre seriozitatea cu care sînt privite lucrurile aici.

V. IONESCU

Vă invităm la o dezbatere:

CE ESTE ASTĂZI, CE VA ÎNSEMN

Definirea conceptului de cultură generală face parte din permanențele gândirii umane.

Acceptînd premisa caracterului informativ și formativ al culturii generale, sînt lesne de stabilit și de înțeles motivele pentru care, în istoria civilizației, definițiile (ori încercările) au cunoscut și ele evoluția corespunzătoare.

Secolul al XX-lea declanșează în acest sens mutații complicate. Conceptul de cultură generală este vizat direct și nu e de mirare că se produc tulburări grave de evaluare. Oamenii sînt obligați să răspundă ritmului, exigențelor și modurilor de viață moderne. Societatea oferă omului suficiente instrumente de cunoaștere? Și dacă îi oferă — și este evidentă, axiomatic, multitudinea lor — sînt ele general acceptate? Vechile „nostalgii” umanistice mai corespund?

Limpezirile sînt necesare și prezentului și perspectivei. Lucrările recentei Conferințe Naționale a P.C.R. au dezbătut cu maximă exigență problemele formării multilaterale a omului nou. În spiritul marxism-leninismului, omul societății socialiste este informat — trebuie să stăpînească tot ce a creat valoros umanitatea — și deopotrivă, chemat să se formeze în baza datelor tuturor cuceririlor gândirii luminate. Chestiunea este aceea a practicilor de adaptare la ritm a culturii generale. Discuția pe care revista noastră o deschide și la care participă oameni de cultură, știință și artă, abordează, din unghiuri diferite, conceptul de cultură generală, în intenția de a îmbogăți mijloacele de perfecționare ale învățămîntului.

Acad. EMIL CONDURACHI

O sinteză a două direcții în aparență contrarii

Conceptul de cultură generală a cunoscut de-a lungul istoriei umanității o întreagă evoluție. Multă vreme sfera acestui termen cuprindea în special acele cunoștințe umanistice — mă refer la cultura clasică greco-latină pentru antichitate, cultura Renașterii și a enciclopediștilor — care însumau cunoștințe legate direct de gîndirea și de etica umană, formate în perioade de mare strălucire din istoria umanității. Cunoștințele tehnice din ce în ce mai numeroase începînd cu a doua jumătate a secolului trecut erau, dacă nu neglijate, cel puțin lăsate pe un plan secundar.

Nimeni nu poate nega rolul educativ și sensibilizarea sporită, pe care a produs-o și o produce încă, o formație umanistă. Marii scriitori ai lumii, ca și marii scriitori ai țării noastre, au purtat și poartă pecetea unei astfel de formații. Gîndurile lor s-au împletit cu gîndurile omenirii întregi și idealul lor despre o societate mai bună și mai dreaptă, idealul lor pentru ca toate popoarele să beneficieze de roadele acestei culturi au fost și trebuie să rămîină mai departe apreciate. Numai că întreaga omenire trăiește în zilele noastre momente cu totul deosebite față de trecut. Era atomică, determinată de dezvoltarea extraordinară a științelor matematice și fizico-chimice, pune în fața omului contemporan probleme ce nu mai pot fi neglijate, probleme ce atrag în chip firesc după sine adevărate mutații pe care le suportăm chiar fără voia noastră. De aci și necesitatea de a lărgi conceptul de cultură generală pentru a face loc, alături de moștenirea tradițională a culturii umanistice, și civilizației contemporane fără de care nu

ne-am putea explica nici prezentul, nici viitorul.

La capătul acestor considerații izvorite dintr-o sumară analiză a istoriei culturii din trecut și din prezent, se impune în chip firesc o întrebare: mai poate trăi omul contemporan cu ceea ce numim în general cultura umanistică (literatura, filozofia, arta, arta plastică)? Poate trăi omul modern numai cu un bagaj de cunoștințe tehnice, fie ele cît de moderne, cît de ample, cît de surprinzătoare? Evident că nu. Și într-un caz și în altul ar fi un invalid. Concluzia: cultură generală în sensul vieții complexe a omului modern contemporan înseamnă, înainte de toate, o sinteză a acestor două direcții în aparență contrarii, izvorînd însă amîndouă din tot ce a dat mai bun gîndirea omenească de-a lungul lungii și frămîntatei sale istorii. Aceasta cu atît mai mult, cu cît fiecare generație pornește în contactul său cu lumea înconjurătoare de la un anumit nivel de cunoaștere a lumii. Generația mea a început în epoca trenului și s-a adaptat destul de ușor la epoca avionului. În jocurile și în discuțiile lor copiii de astăzi vorbesc ca de un fapt banal despre avioane și rachete cosmice.

Efortul cel mare va fi de a-i face să înțeleagă că aceste minunate descoperiri ale oamenilor reprezintă rodul eforturilor tuturor generațiilor anterioare și că, departe de a deveni un lux inutil, cultura, în forma ei tradițională — literatură, artă, filozofie — reprezintă o cale sigură pentru sensibilizarea minții omenestii, sensibilizare fără de care nici un progres, fie el și strict tehnic, nu e posibil.

Ca vechi dascăl știu că această îmbinare armonioasă nu e totdeauna ușoară. Știu, de asemenea, că în anumite momente ale istoriei omenirii progresele tehnice o iau mult înaintea celorlalte capitole ale gândirii umane. Tocmai de aceea este necesar să înlăturăm anumiți inertii și să restabilim echilibrul necesar între

Prof. U.
Nu mai p
generală”
savoar

Deși străveche moștenire a filozofiei greco-latine, conceptul de „cultură generală” n-a reapărut — cu valențe active — în istoria educației decît tîrziu, spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea. În ultimele perioade ale Renașterii se vorbea mai mult despre diferite forme „parțiale” ale culturii, de pildă despre „cultura memoriei” sau a celorlalte „facultăți intelectuale”. Abia către sfîrșitul epocii luminate, după cum observăm, începe a se insista asupra „culturii generale” imaginată ca obiectiv al formării integrale a spiritului, prin știință. Romanticismul, la rîndu-i, a accentuat — în prima jumătate a veacului trecut — necesitatea „culturii generale” în vederea formării unui om cu tendințe universaliste și metafizice.

Dezvoltarea științelor pozitive a dus, însă, în această vreme, și la cultivarea conceptului de „specializare”. Și veacul nostru a ambiționat spre adoptarea ambelor direcții, dar mai mult opunîndu-le decît armonizîndu-le. „Cultura generală” a devenit un fel de mit dominant pînă la cel de al doilea război mondial. Ea însemna totul. Învățămîntul nu putea fi conceput, în formele lui cele mai multe după opinia timpului, decît în slujba „culturii generale”, care se reducea — de fapt și în fond — la o anume cultură parțială, la cea a funcțiilor intelectuale. Năzuințele spre cultivarea voinței și a simțului practic erau socotite minore, iar școlile care le serveau ca insușit inferior.

Firește, după un veac și jumătate de „cultură generală”, moștenirea

A
Înainte de
ea, există

Sînt anumite noțiuni generale de care orice om trebuie să se cunoscă. Aceste noțiuni, pe care le-aș numi cultura generală a omului, trebuie să fie însușite, sau mai bine spus să înceapă însușirea lor de la primele clase ale școlii de cultură generală. În aceste prime clase trebuie să se pună bazele gramaticii, ale matematicii, ale istoriei și geog

LA MÎINE CULTURA GENERALĂ?

Intelectul și fapta omenească, fiind în armonioasă în tensiunea dialectică între progres și moștenire culturală. Cultură generală înseamnă o astfel de sinteză, un astfel de echilibru, o astfel de ordine în lumea noastră și în universul nostru.

dr. ALEX. DIMA :

„Nu te fi vorba de o „cultură generală” în sens abstract, golită de ea vieții și a realității

„Cultura generală” se îndreaptă spre o îmbinare strânsă cu cea de „specializare”, practică, reflectare precisă a realităților în devenire. „Cultura generală” va trebui să fie înțeleasă azi și mâine ca mediu atmosferic necesar dezvoltării culturii de specialitate cu finalități realiste. „Cultura generală” e ceea ce exprimă, în fond, concepția noastră contemporană despre scopul idealului unui om concret înrădăcinat în timpul și spațiul nostru geografic și istoric, creator deopotrivă de bunuri materiale și spirituale prin care se va construi societatea viitorului apropiat.

„Cultura generală” de azi va apărea ca un sistem realist și practic de valori sociale, făuritoare permanente ale vieții însoțite de mâine.

„Cultura generală” de azi va apărea ca un sistem realist și practic de valori sociale, făuritoare permanente ale vieții însoțite de mâine.

„Cultura generală” de azi va apărea ca un sistem realist și practic de valori sociale, făuritoare permanente ale vieții însoțite de mâine.

dr. ALEX. GRAUR :

„Specializare sau paralel cu totuși lucruri pe care trebuie să le știm cu toții

„Cultura generală” trebuie să se învețe noțiunile elementare de chimie și fizică, precum și o serie de alte lucruri de care omul nu se poate dispensa. Căci că cine nu a învățat temeinic gramatică, istoria și geografia, matematica și româna în primii ani de școală, cine nu a înțeles din primii ani școlari obiecte care stau la baza cunoașterii celor pe care le va învăța

mai târziu, nu și le va mai putea însuși niciodată. Bazele culturii generale se pun, după ferma mea opinie, la începutul școlii. Următorii ani, anii de liceu constituie ani de specializare, dar o specializare radicală.

Eu consider greșită ideea că în școală și în universitate să se învețe totul. Că un elev sau un student trebuie să știe de toate. Acest lucru se putea, de exemplu, în Evul Mediu universitatea se chema universitate pentru că cel ce o urma trebuia să știe tot. Astăzi am ajuns la un moment când, practic, nu se mai poate realiza acest lucru. Nu este deci potrivit ca, de exemplu, în primele clase să se predea elevilor teorii înalte pe care nu le înțeleg și să se neglijeze, ceea ce spuneam la început, noțiunile elementare de bază. Gradul de complexitate al cunoștințelor și al predării trebuie să crească în ultimele clase de liceu când este nevoie, și subliniez încă o dată acest lucru, de o specializare foarte riguroasă.

Trebuie stabilită o anumită cantitate de cunoștințe generale pe care trebuie să le aibă toată lumea pentru că, înainte de specializare sau paralel cu ea, există totuși lucruri pe care trebuie să le știm cu toții. Pledez pentru un învățământ clasic

Acad. ȘTEFAN MILCU :

O componentă a unei culturi specializate

Este unanim recunoscut că în formarea omului epocii contemporane și în perspectivă seculară învățământul școlar, o cultură generală și specializarea reprezintă cele trei mijloace educative care decid calitatea personalității și eficiența socială.

Întrucât educația este un proces permanent în conținutul ei informativ în creștere explozivă, numeroase și dificile probleme trebuie rezolvate în formarea omului contemporan. Particularitățile de structură și obiectivele societății socialiste multilateral dezvoltate imprimă noi exigențe acestui proces.

În profilul acestui tip de societate problematica culturii generale are o pondere evidentă. Constructorii acestei societăți trebuie să aibă nu numai o formație de specializare, dar în egală măsură și o cultură generală cu grade diferite de extensie și intensitate.

Problematica culturii generale este însă numai în aparență simplă. În primul rând nu trebuie confundată cu cultura universală renescentă imposibilă în epoca noastră, condamnată inevitabil în tentativele ei la superficialitate, diletantism și infatuare. Se poate în schimb accepta cu limite rezonabile o cultură generală în anumite domenii însoțită sau nu de o specializare. De fapt cultura generală implică o specializare față de care se situează compensator și complementar...

Acceptând că o cultură generală nu există decât în relație cu una specială — apar implicațiile de mare interes ale celor două forme. Fără îndoială este una din problemele esențiale ale educării și instruirii omului contemporan, într-o societate în care specializarea de-

fără să înțeleg firește prin aceasta că toată populația țării trebuie să știe latina și greaca. Cîțiva însă trebuie s-o știe foarte bine. Nu poate spune nimeni că nu a auzit sau că nu-i cunoaște însă poezia lui Eminescu pentru că este chimist sau matematician. A-l ști pe Eminescu înseamnă a avea cultură generală. Eminescu, Arghezi, istoria patriei, geografia sa, cu datele lor esențiale, intră în fondul de aur al culturii noastre generale. A ști să scrii corect, gramatical, a ști să compui logic o frază, indiferent de profesia pe care o ai intră de asemenea în cultura generală. Aș reproșa învățământului reducerea din program a unor obiecte și cursuri care contribuie în mare măsură la formarea culturii generale a tinărului. Lingvistica, bunăoară, aproape că nu mai există, chiar la facultățile de profil. În schimb, s-au introdus o multime de alte lucruri de care tinărul nu va avea mare nevoie în viață sau le va uita. Am surprins de altfel, elevii, studenții și profesorii cu fel de fel de lucruri și lucruri răpît sau le-am împușinat timpul pentru studiu, pentru lectură, pentru scris. Timpul în care își formează cultura generală.

Centrul de documentare și publicații al Ministerului Muncii, editează o serie de monografii profesionale, în scopul îndrumării tinerețului spre profesiunile productive necesare economiei naționale.

În cursul acestui an, Centrul va elabora următoarele micromonografii: Nr. 10 — meserii din industria petrolului; Nr. 11 — specializarea post-liceală de scurtă durată a absolvenților liceelor teoretice; Nr. 12 — locul în producție al absolvenților de licee industriale; Nr. 18 — meserii din industria poligrafică; Nr. 19 — meserii din comerț; Nr. 20 — meserii din industria constructoare de mașini.

Fiecare broșură prezintă caracteristicile profesiei respective, însușirile fizice și psihice necesare candidaților care vor să-și aleagă această profesiune, locurile de muncă existente, precum și școlile care pregătesc cadre în fiecare domeniu.

Într-o anexă a clădirii Școlii generale din satul Topile, comuna Valea-Seacă, județul Iași, s-a deschis, nu demult, primul muzeu școlar al județului. Muzeul cuprinde patru secții: arheologie, numismatică, etnografie și faună. În alte două săli special amenajate a fost creat un cabinet de științe sociale și un punct de informare. Muzeul, cuprinzând peste 3.000 de exponate, constituie un valoros loc de instrucție și de atracție atât pentru elevii școlii, cât și pentru sătenii din Topile și din împrejurimi.

Din toamna acestui an va intra în funcțiune prima școală-fabrică a Centralei Industriale Confeecțiilor din București. Aceasta va pregăti, în cadrul unui proces de învățământ cu durata de 6 luni, beneficiind de îndrumarea inginerilor, maștrilor și tehnicienilor, 600 de absolvenți ai școlii generale. După încheierea perioadei de instruire, tinerii vor dobîndi asemenea cunoștințe teoretice și practice, încît vor fi în măsură să se integreze direct în producție ca muncitori calificați. Școala-fabrică are o structură funcțională asemănătoare cu cea a întreprinderii propriu-zise. Avînd o secție de producție și desfășurîndu-și activitatea în două schimburi, școala-fabrică va realiza o producție anuală de circa 3 milioane de lei.

De remarcă faptul că școlarizarea unui elev costă cu 7.400 lei mai puțin decît calificarea unui tinăr prin școala profesională. Noul tip de calificare profesională se va introduce și în alte centre industriale unde funcționează întreprinderi de confecții.

La Suceava a fost inaugurat de curînd cel mai mare șantier al țării: al lui din zona de nord a Moldovei. Au venit să-l pună pe „roate” elevii, studenții, năucitori, din tot orasul și din comunele învecinate. De menționat este însă prezența elevilor liceelor „Ștefan cel Mare” și „Petru Rareș”. Peste cîteva luni șantierul acesta se va transforma, prin munca plină de dăruire a tinerilor, într-o furtună sportivă. Primul obiectiv al acestei baze îl constituie patinoarul artificial de dimensiuni olimpice, care va dispune de tribune pentru 1.000 de locuri. Urmază apoi terenuri de fotbal, baschet, handbal, volei, pistele de alergări etc.

Expoziția „Practica și creativitatea în învățămînt — eveniment dăruitor în viața școlii noastre — a oferit celor peste 25.000 de vizitatori o imagine de ansamblu asupra succeselor înregistrate de școli în legătură cu învățămîntului de practică.

Impresiile numeroase consemnate în cartea de sugestii a expoziției se înalță — așteptate — cu exponatele au dovedit încă o dată, inteligență, pricepere tehnică și talent deosebit. O expoziție minunată, care arată buna legătură dintre școală și cerințele producției — arată prof. M. Karasev, din U.R.S.S. Expoziția a demonstrat că „elevii pot deveni creatori de bunuri materiale, că deprinderile și obișnuințele de muncă se împletesc cu invenția, inovația și inițiativa” — notează un grup de vizitatori de la Institutul de cercetări pedagogice.

Între manifestările prilejuite de vizitarea Expoziției, amintim constatări de lucru, schimbările de experiență (cum au fost cele dintre grupurile de cadre didactice din județele Cluj, Gorj, Bistrița-Năsăud, Iași etc.), care au contribuit la stimularea inițiativelor creatoare, a dorinței învățătorilor și profesorilor de a descoperi noul și a-l valorifica cu interesul școlii.

În aceste zile de vacanță, constructorii I.C.M. 5 de pe șantierul Liceului „Ion Neculce” din Capitală, își dublează eforturile pentru a termina, la data angajamentului luat, o nouă construcție școlară cu o multiplă funcționalitate: sală de sport și de festivități. Modernă sală de sport, care va fi amenajată aici, va fi dotată cu aparatură de specialitate. Capacitatea sălii de festivități va fi de circa 500 de locuri. Dimensiunile acestui nou obiectiv școlar sînt impresionante: lungimea 35,85 m., lățimea 15,80 m., înălțimea 9 m.

COMPLEXITATEA ECOLOGIEI UMANE

● Numărul imens al factorilor — vechi și noi — care influențează viața planetei noastre ● Mai multe accidente rutiere și mai puține... leucocite în sânge atunci când crește numărul petelor solare ! ● Evoluția Lunii și bioritmurile organismului uman ● „Paralelismul“ dintre dinamica vântului și curba eliminărilor zilnice de hormoni corticosuprarenali.

Unul dintre termenii științifici care, la o vîrstă de peste 100 de ani, cunoaște în ultimul timp o intensificare impresionantă a circulației sale, este cel de **ecologie**. Ne aflăm în fața unui termen propus în secolul trecut de către E. Haeckel pentru a caracteriza ramura biologiei consacrată relațiilor dintre organisme și mediul lor de viață. Odată creat, termenul de ecologie a avut decenii de-a rîndul o existență cu totul anodină, mișcîndu-se în sfere strict științifice și pierzîndu-și în bună parte iradierea largă pe care i-o dăruise creatorul său.

La un moment dat, soarta termenului de ecologie se schimbă brusc, se produce o evadare a sa din perimetrul relativ rigid al limbajului științific de strictă specialitate, cuvîntul începe să circule (alături sau asemănător cu alți termeni ca **poluare, științific, cibernetica, bionică**) în zone din ce în ce mai largi.

În spatele aventurii unui cuvînt se află întotdeauna cauze adevărate și transformări fundamentale. În cazul ecologiei s-au întîmplat câteva evenimente științifice nodale.

În primul rînd, s-a mărit imens numărul factorilor de mediu ce se dovedesc capabili de a influența viața planetei noastre, atît la nivel individual, adică la nivelul firului de iarbă sau al unui creier uman, cît și la nivel universal, adică la nivelul de ansamblu al biosferei terestre integrate în cosmos. Unii dintre acești factori erau necunoscuți, cel puțin în calitatea lor de a manifesta efecte biotrope, ca radiațiile cosmice extrasolare sau erupțiile cromosferice solare. Alții erau inexistenți, cel puțin în forma sau intensitatea lor actuală, ca poluarea chimică sau cea sonoră, ori ca radioactivitatea artificială.

În al doilea rînd, s-a înțeles imposibilitatea și absurditatea de a concepe factorii de mediu — oricît de diferiți ar fi natura lor — ca acționînd separat sau paralel, oarecum fiecare pe contul său sau al categoriei sale. Mediul nu este o însușare simplă, ci o unitate integrativă complexă a unui număr, practic, infinit de factori alimentari, climatici, meteorologici, geografici, astrofizici, biologici — iar, în cazul omului, și sociali — care își exercită acțiunea în mod permanent și simultan. Într-o împletire foarte strînsă, asupra materiei vii. Impunîndu-se un asemenea punct de vedere, ecologia a fost silită să se recunoască nu numai ca o știință a relațiilor dintre organismele vii și mediu, ci și a relațiilor foarte complexe dintre factorii de mediu.

În al treilea rînd, caracterul dinamic și evolutiv al însuși obiectului ecologiei s-a impus descoperirii și studiului, devenind evident că, dacă reactivitatea organismelor vii se modifică, măcar în aparență, foarte lent, în schimb mediul suferă transformări multilaterale, unele esențiale, iar aceste transformări se desfășoară uneori foarte rapid, cu o viteză realment critică. Majoritatea lor se datorează activității umane conștiente, adică unor factori sociali de transformare a naturii, dar paralel cu factorii sociali și în împletire cu ei, acționează și elemente predominant biologice. Un exemplu tipic în direcția aceasta îl constituie reproducerea la nivel speciei umane, atît de importantă în ecuațiile echilibrului ecologic, fenomen reglat de legi specifice, diferite de cele ce gu-

vernează dinamica populațiilor animale sau vegetale, fenomen controlabil (teoretic), dar niciodată (practic) controlat integral din punct de vedere social.

În sfîrșit, dacă vom aminti că probleme ca alimentația pe scară mondială, aprovizionarea cu apă, poluarea sau igiena muncii sînt integrate ecologiei sau strîns legate de ea, principalele motive pentru care ecologia și-a sporit actualitatea vor fi de înțeles, scoțînd în același timp în evidență lărgimea, varietatea și complexitatea acestei ramuri științifice.

Petele din Soare și viața terestră

Sectorul cel mai bogat în probleme, cel mai stufos și mai dificil al ecologiei este cel consacrat omului în relațiile sale cu mediul. Cît de variați și de diferiți ca natură și ca mod de acțiune sînt factorii mediului care influențează organismul uman în tot decursul vieții sale — ar fi greu de înfățișat prin intermediul unei înșirui. Lista ar cuprinde sute de elemente și de aceea ne vom limita la câteva exemple.

Numeroase sînt reacțiile organismului uman față de dinamica petelor solare. Petele de pe suprafața Soarelui, observate din vechime, se modifică în permanență și traduc frecvența și intensitatea erupțiilor cromosferice solare. Studii bazate pe zeci de mij de cazuri au demonstrat că există o legătură statistică certă între dinamica petelor solare (considerată în evoluția sa cotidiană sau în ciclurile sale multianuale) și numeroase elemente sau procese ale vieții umane. La omul sănătos, în perioadele de intensificare a petelor solare scade numărul total de leucocite din sânge (cu o creștere relativă a limfocitelor), se intensifică viteza de coagulare a sîngelui, se modifică foarte net anumite reacții efectuate pe serul sanguin și scade accentuat viteza reacțiilor psihomotorii elementare. Desigur că acest din urmă fenomen este legat de constatarea, verificată în numeroase țări, că frecvența accidentelor rutiere este mult mai ridicată în zilele în care crește numărul de pete din Soare, tinzînd să se dubleze față de zilele cu o cantitate de pete relativ redusă. În domeniul patologiei, confruntarea datelor activității solare cu dinamica bolilor cardio-vasculare a evidențiat o corelație statistică semnificativă între petele și erupțiile solare, pe de

o parte, și frecvența cazurilor de infarct miocardic, pe de altă parte. Alte studii ajung la concluzia că mortalitatea generală crește semnificativ în primele trei zile următoare apariției unui mare număr de pete solare în anii cu activitate solară generală redusă. În decursul anilor cu activitate solară ridicată, numărul maxim de decese coincide chiar cu zilele de erupții cromosferice maxime.

Toate datele menționate, depășind coincidențele surprinzătoare, fac neîndoiește influențarea organismelor umane nu numai de elementele solare „clasice“ (căldură, lumină), ci și de factorii mult mai „subtili“ ai activității Soarelui. Modalitățile și căile precise prin care furtunile electromagnetice solare, traduse pentru noi prin pete astronomice, se transmit și se înscriu în reacțiile sanguine, vasculare și cerebrale ale omului se află deocamdată în stadiu ipotetic, dar este de presupus că ele vor fi descifrate curînd.

Pentru că ne aflăm în domeniul ce s-ar putea denumi astroecologie umană, vom menționa stadiul și mai obscur al cunoștințelor actuale privind relațiile dintre organismul uman și celălalt astru, cel puțin la fel de familiar oamenilor ca și Soarele. Este paradoxal că într-o epocă în care oamenii efectuează călătorii selenare și studiază Luna la fața locului, nu se cunosc decît vag și indirect influențele pe care acest astru le exercită de milioane de ani asupra vieții lor pămîntene. Existența influențelor selenare la om nu poate fi pusă la îndoială, atîta timp cît în lumea vegetală și animală s-a evidențiat o reactivitate selenotropă variată și profundă, privind procese biochimice și metabolice fundamen-

tale, prezente și în organismele umane. Este adevărat că se cunosc câteva bioritmuri ale organismului uman (în afara aceluia, foarte complex și multilateral, caracterizînd fiziologia femeii adulte) care sugerează, prin lungimile lor de undă, o dependență parțială de evoluția Lunii. Dar este mult prea puțin, față de mijloacele actuale de investigație ale diferitelor ramuri științifice ce ar trebui să conlucreze în această direcție.

Factori aparenti și factori reali

Progresul inegal al cunoștințelor în diferite secțiuni ale ecologiei umane se explică, în parte cel puțin, prin multitudinea și complexitatea factorilor ce acționează în permanență în ambele elemente fundamentale ale problemelor respective: organismul și mediul. Pe de o parte organismul uman este mai complicat și mai greu de studiat decît orice alt organism viu; pe de altă parte, mediul însuși este pentru om mult mai complex, mai bogat și mai „elastic“ decît pentru alte forme de viață. Între factorii componenți ai mediului — imenși ca număr, foarte variați ca natură — există o țesătură densă de relații multilaterale, ceea ce face ca acțiunea fiecărui element din mediu să fie interferată, moderată sau accentuată, uneori mascată de influențele celorlalți factori. Se poate întîmpla chiar ca un factor oarecare de mediu să preia asupra sa „responsabilitatea“ unor efecte biologice generate de fapt de cu totul alte elemente. Un exemplu îl constituie legătura dintre intensitatea vîntului și activitatea glandelor corticosuprarenale. Inițial, o cercetare germană a evidențiat existența unui „paralelism“ între dinamica vîntului și curba eliminărilor zilnice de hormoni corticosuprarenali la oameni sănătoși. Asemănarea celor două curbe era atît de izbitoră, încît s-a tras concluzia că vîntul este un element ce influențează în mare măsură activitatea glandelor corticosuprarenale. Ulterior, noi am reușit, în laboratorul de endocrinologie al Institutului de endocrinologie, să confirmăm corelația dintre intensitatea vîntului și curba hormonilor 17-cetosteroidi și 17-hidrocorticosteroidi la persoane sănătoase sau suferînd de unele boli reumatice, să găsim aceeași corelație și la unele animale domestice (berbeci), dar să aducem în același timp și precizări asupra naturii acestei corelații. Arătînd că legătura dintre dinamica vîntului și activitatea corticosuprarenală este aceeași, ca formă și constanță, atît în cazul organismelor umane și animale care, în cursul cercetării, circulă în aer liber, cît și în cazul celor care viețuiesc în încăperi închise (nefiînd deci expuse acțiunii directe a vîntului), am reușit să demonstrăm că factorul meteorologic care produce propriu-zis reacții biologice ce duc la modificarea activității corticosuprarenale nu este vîntul ca atare, ci un factor încă necunoscut. Probabilitatea ca acest factor X din atmosferă să producă în același timp reacții biologice, cît și modificări ale indicilor meteorologici curenți este foarte plauzibilă.

În interferențele dintre factorii de mediu ce influențează biologia umană intervin întotdeauna în mod hotărîtor și factorii sociali, ca elemente obiective și ca traduceri subiective ale ambianței. Intervenția lor complică și mai mult domeniul ecologiei umane, dar îi și sporește interesul.

AL. LUNGU

Luna și ritmurile vieții marine.

S-a constatat că orariile biologice ale multor organisme marine sînt foarte strîns influențate de poziția Lunii față de Soare. Așa de exemplu, cînd este lună plină, o specie de pește de pe coastele Californiei se apropie de țarm o dată cu marea, depunîndu-și ouăle în nisip; apoi pleacă în larg. Micile larve așteaptă acolo o altă maree cînd, în contact cu apa rece a noilor curenți, membranele ouălor în care se află ele se sparg, iar peștișorii, eliberați, iau drumul spre larg al părinților lor. De asemenea, lumina Lunii, atît de slabă cum este (a 300 000-a parte din intensitatea luminii sola-

Breviar științific

re), dictează ritmul reproducătorilor marine. Bunăoară, alga *Dyctiota* are producția maximă de ouă la nouă zile după expunerea la lumina Lunii. Celălalt punct maxim este situat după un interval de 15—16 zile.

Oscilațiile de viteză afectează starea sănătății.

Experiențe întreprinse de Academia franceză de științe medicale au arătat că, în cazul mării sau scaderii bruște a vitezei unui automobil, organele interne ale șofer-

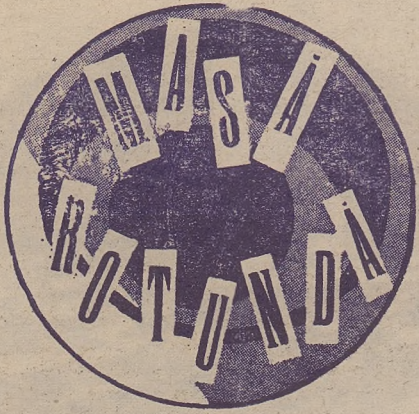
rului și pasagerilor suferă tulburări serioase legate de modificarea greutății lor. Astfel, în cazul unei frînări bruște a unui vehicul care se deplasează cu 60 km/h, greutatea medie a ficatului crește de la 1,7 kg la 28 kg; splina, care inițial cântărește 195 g., atinge greutatea de 2,5 kg; creierul „sare“ de la 1,5 kg la 25,3 kg. În sfîrșit, greutatea singelui face un salt de la 5 kg la 84,4 kg.!

Aceste cifre cresc și mai mult atunci cînd sporește viteza; o frînare bruscă în cazul în care vehiculul s-a deplasat cu

75 km/h, echivalență prin consecințele ei, cu o cădere de la o înălțime de 90 m.!

Numărul alergiilor crește.

Praf, contactul cu unele componente ale cimentului, cu anumite metale (de exemplu nichelul), chiar astmul (în Franța din 900 000 de persoane care prezintă forme de alergii, 500 000 le datoresc astmului), alături de extrem de numeroșii factori subiectivi și psihologici, sînt azi cauze frecvente ale alergiilor. Cîmpul de investigație și de intervenție al medicinei pe acest tărîm a devenit astfel foarte întins.

DIRECTORUL DE ȘCOALĂ

Ce calități și ce priceperi reclamă munca de conducere a unei școli

Exigențele contemporane aduc în prim-planul preocupărilor pentru realizări calitative și cantitative superioare — problemele conducerii și organizării procesului muncii, a căror rezolvare echitabilă nu este posibilă, în condițiile de azi, fără respectarea unor norme riguroase științifice.

Aplicarea eficientă a acestor norme, care fac obiectul unei adevărate științe, este în funcție însă — așa cum realitățile concrete o dovedesc — de factorul OM, respectiv de cei ce organizează și conduc fluxul muncii ca și de colaboratorii lor, mici sau mari. „A putea, a ști, a vrea”, cu alte cuvinte ce calități moral-politice și organizatorice are conducătorul instituției, în cazul nostru, al școlii, ce cunoștințe posedă el, în domeniul științei conducerii și cât de dispus este să pună în muncă pentru care este remunerat toată capacitatea, cunoștințele și talentul său — sînt numai cîteva condiții care trebuie avute în vedere în recrutarea directorului de școală și în aprecierea muncii lui.

Despre cîteva aspecte pe care le pun în evidență realitățile școlii în aceste domenii, i-am invitat să ne vorbească profesorii: **Elena Antonescu**, directoarea Liceului „Alex. Ioan Cuza”; **Ilie Terpu**, directorul Liceului industrial metalurgic, **Ion Popescu**, directorul adjunct al Liceului „Gheorghe Lazăr” și **Petru Marinescu**, directorul adjunct al Liceului „Matei Basarab”, din București.

Red.: Directorul este prima autoritate în școală. Dacă ar fi să luăm în considerare numai cîteva din sarcinile pe care i le impune conducerea științifică: planificarea, organizarea și controlul activității, descoperirea la timp a lipsurilor și înlăturarea lor, neutralizarea influențelor negative, dezvoltarea și perfecționarea permanentă a structurii organizatorice și funcționale a sistemului muncii, un stil potrivit de lucru și un climat favorabil activității instructiv-educative — care sînt, după părerea dv., calitățile de prim ordin, pe care trebuie să se întemeieze activitatea lui complexă, pentru ca profesorii și elevii școlii să recunoască în el pe conducătorul de ținută?

Petru Marinescu: Aș aminti mai întîi buna pregătire și orientare profesional-politică. Directorul trebuie să fie un profesor-model în specialitatea sa, un om cu o bună pregătire ideologică și politică. Totodată el trebuie să fie persoana cea mai competentă în problemele psiho-pedagogice. În ceea ce privește cultura generală, el va fi cel puțin cu un pas înaintea celorlalți colegi ai săi. Capacitatea de a recepționa, discerne, sintetiza și aplica ideile valoroase ale colectivului din care face parte sînt condiții la fel de necesare. El trebuie să fie capabil să se orienteze cu promptitudine în situațiile cele mai dificile, să dea dovadă de principialitate și de reale calități de organizator.

Ilie Terpu: Un director de școală — consider eu — trebuie să aibă o pregătire polivalentă. Desigur, el nu va putea egala un specialist în altă materie, dar va trebui să posede cunoștințe fundamentale în ceea ce privește celelalte discipline.

Elena Antonescu: Inițiativele directorului joacă un rol deosebit. Fără ele, școala bate de obicei pasul pe loc. Acestea trebuie însă coroborate cu părerea consiliului pedagogic, pentru a căpăta girul colectivității. Ținuta morală ireproșabilă

este, de asemenea, un atribut de prim rang de la care nu sînt admise nici un fel de abateri.

Red.: Care este după dv. pericolul nr. 1 în stilul de muncă al directorului de școală?

Ion Popescu: Fărîmițarea. Munca directorilor capătă adesea un conținut formal, deoarece ei se lasă copleșiți de multitudinea problemelor minore (în unele cazuri, administrative), pierzînd astfel din vedere principala lor menire: îndrumarea și controlul procesului de învățămînt. De aici nu trebuie să se înțeleagă însă că directorul poate neglija problemele administrative. El trebuie să aibă viziunea lor de ansamblu, ca de altfel a tuturor problemelor școlii; dar nu trebuie să se transforme în administrator. Este foarte important ca directorul să poată „vedea” în viitor dezvoltarea școlii proprii, iar în cazul în care ea se va extinde, să poată aprecia ce investiții se cer etc. De aici rezultă importanța unei activități planificate a directorului, bazată pe prognoză.

Ilie Terpu: Totuși sarcinile administrative exagerate pe care le au de rezolvat directorii — cel puțin în sistemul liceelor de specialitate — diminuează în mare măsură aportul cadrelor de conducere în activitatea pentru care sînt remunerate. În cazul nostru, aceasta derivă și din multipla subordonare. Ne sînt cerute situații peste situații nu numai de către Ministerul Educației și Învățămîntului și ministerul economic de profil, dar și de către alte ministere, centrale etc. Propun ca liceele de tipul nostru să aibă un singur coordonator, altfel ne irosim energia și timpul scriind hirtii, făcînd birocrație. Noi trebuie să muncim, să organizăm științific munca, pentru a pregăti viitoarele cadre ale

economiei noastre socialiste la nivelul cerințelor mondiale. Aceasta este datoria noastră și nu aceea de a manipula hirtii și a participa la ședințe care de multe ori se supra-pun.

Red.: Fiînd cunoscute multiplele sarcini ale unui director de școală, care ar fi modul cel mai indicat de recrutare a unor cadre bine pregătite pentru funcția aceasta?

Petru Marinescu: Pentru a nu greși, factorii care decid asupra numirii directorilor trebuie mai întîi să urmărească o perioadă îndelungată activitatea cadrelor didactice în școală și din afara ei, să cunoască în profunzime pregătirea lor profesională și politico-ideologică, precum și calitățile și scăderile lor.

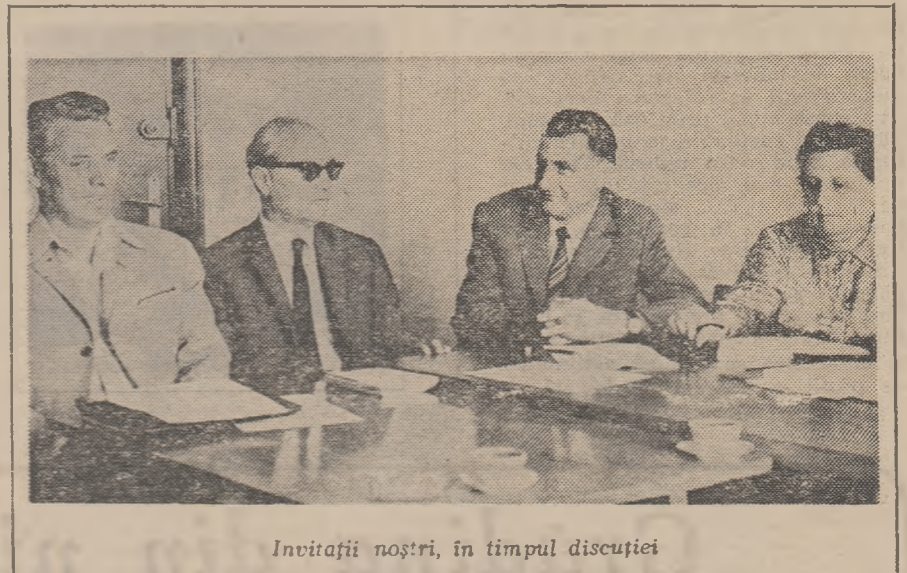
Ion Popescu: Cred că pregătirea pentru calitatea de director trebuie, într-un fel, să înceapă încă din facultate, printr-un curs care să inițieze studenții cu ceea ce se cere în munca de conducere. Este necesar ca, înainte de a fi numit, viitorul director să facă un curs special de

pregătire. Un schimb de experiență cu directorii bine cotați ar fi deosebit de util. Cursurile de perfecționare ce se desfășoară după investirea să întregască doar pregătirea acestora.

Ilie Terpu: O alegere bună cred că trebuie să se bazeze pe sondaje amănunțite la locul de muncă făcute de către inspectorate. Căci omul poate fi cel mai bine cunoscut în contextul muncii sale, al colectivului în care lucrează, trebuie apreciat după rezultatele concrete.

Am redat numai cîteva din părerile și aspectele multiple pe care interlocutorii noștri le-au prezentat cu prilejul discuției organizată la redacție privind nepuizabila temă a conducerii științifice a școlii. Considerăm, fără îndoială, foarte utilă prezența în coloanele revistei și a altor păreri despre conducerea științifică, despre sarcinile și calitățile moral-politice și profesionale ale directorului de școală.

CONSTANTIN BUTURA

Invitații noștri, în timpul discuției

Un director „caritabil”

Dacă în întreprinderile industriale unde se lucrează cu materie amorfă rebuturile sînt tolerate pînă la un anumit indice, în învățămînt — fără a avea pretenția că spunem o nouă — ele nu pot fi admise sub nici o formă; pentru că aici se lucrează cu material uman iar „piesele” „strunjite” greșit nu pot fi introduse din nou în cubilouri spre a fi re-topite.

Printr-o dispoziție dată recent de Ministerul Educației și Învățămîntului, directorul Școlii generale din Sichevița, județul Caraș-Severin, pe nume Blagoie Novăcescu, a fost îndepărtat din învățămînt. El instituise în școala pe care o conducea un climat favorabil scoaterii unor absolvenți-rebuturi în serie! Procedeu lui B.N. era, pe cît de simplu, pe atît de incompatibil cu calitatea de dascăl al vremii noastre: cînd un elev era amenințat cu re-

petenția, directorul școlii lua catalogul clasei și dintr-un condei îi rotunjea media, făcînd-o de trecere. Documentele școlare din ultimii doi ani și ancheta întreprinsă de Inspectoratul școlar județean ne pun astfel în fața unor flagrante înegalități: corigenți, promovați în toamnă fără a se fi prezentat măcar la examen, note apărute în catalog pe tot parcursul anului, deși unii elevi absentaseră trimestre întregi, lucrări de control (date de director!) purtînd note de trecere, deși nici n-au fost corectate etc.

Ce mobil să-l fi îndemnat pe ex-directorul Blagoie Novăcescu la asemenea acte „caritabile”? Cităm dintr-un document al Inspectoratului școlar al județului Caraș-Severin argumentul dumisale: „dacă nu i-aș fi trecut clasa, aceștia n ar mai fi frecventat școala!”

Dar poate sta acest argument în picioare? Oare B.N. să nu fi știut că legislația noastră școlară prevede sancțiuni pentru părinții care nu-și trimit copiii la școală? Atunci, de ce nu le-a aplicat?

Pe lângă destituirea din învățămînt a directorului școlii din Sichevița, dispoziția ministerului prevede și sancțiuni pentru unii profesori de la școala respectivă, care au tolerat abuzurile lui De asemenea, se instituie o comisie care va reexamina pe elevii care (unii aflați în clasele terminale) în anii precedenți, confirm situații din scripte, erau, virtual, repetenți. Pentru că, în țara noastră nimănui nu-i este îngăduit să se joace de școală, nici să dispună după bunul plac de destinele elevilor.

D. RACHICI

Nici plictiseală, dar nici hărțuială!

Cea mai specifică și eficientă activitate educativă de vacanță este tabăra cu toate variantele ei. Să ne gândim că, timp de două săptămâni, se desfășoară dialogul sufletesc al întregii țări în aceste nuclee de tinerete și voie bună, semănate în cele mai fermecătoare peisaje românești. Să nu uităm că niciodată și nicăieri cadrele didactice nu pot avea, ca într-o tabără, posibilitatea de a realiza — măcar pe scurtă durată — educația continuă și integrală, în condițiile favorizante ale eliberării de sub obligațiile regimului școlar. Iată pentru ce peste 140.000 de elevi din țara noastră își petrec vacanța în diverse tabere de vară și de ce acestor forme de activitate li se acordă o atenție deosebită.

În ultimii ani s-au făcut eforturi mari de organizare și s-au realizat progrese evidente în direcția îmbunătățirii conținutului și sporirii eficienței educative a activităților incluse în programul taberelor. Corespunzător impetuozității dezvoltării economice a țării și diferențierii tot mai accentuate a învățământului s-a ivit necesitatea apariției taberelor de profil, legate de pasiuni și interese.

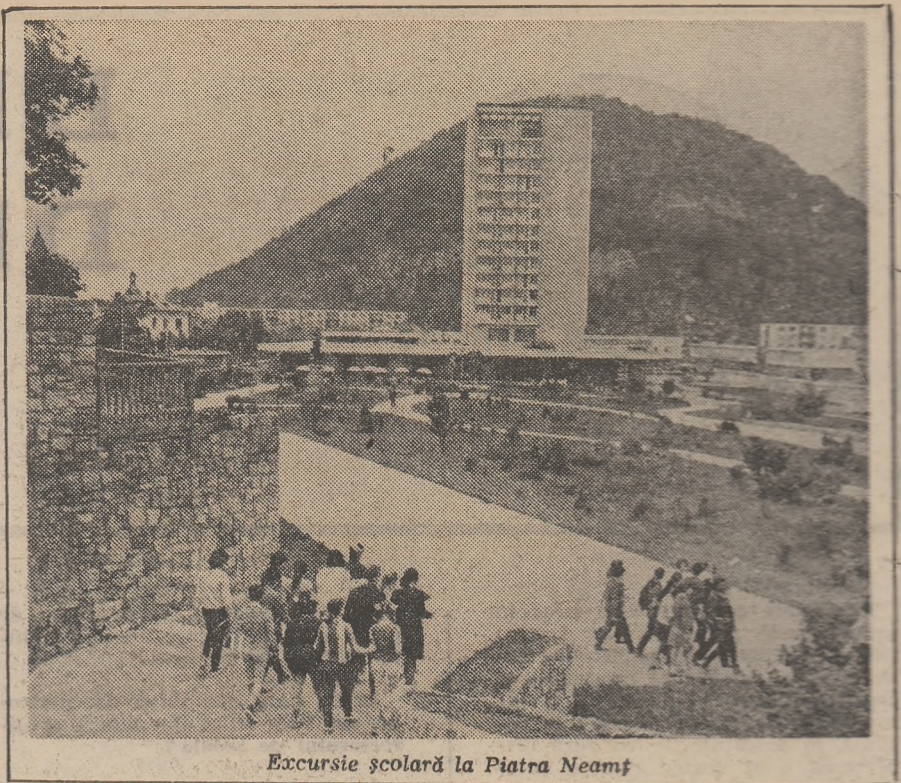
Cu toate succesele înregistrate până în prezent, mai rămân în continuare deschise două probleme: aceea a dozării judicioase a odihnei și activității în tabără și aceea a calității cadrelor didactice repartizate mai ales în taberele de profil.

O observație aproape general valabilă este că în taberele de odihnă elevii se plictisesc, iar în taberele de profil ei se plâng că sînt prea hărțuiți. Se pare că în aceste tipuri de tabără se afirmă două concepții opuse. În taberele de odihnă se pune accent pe refuzarea nervoasă. În consecință primează sportul, jocurile și excursiile, activitatea culturală fiind mult redusă. Taberele de profil, mai ales cele organizate de C.C. al U.T.C., sînt excesiv de ambițioase și, în consecință, extrem de încărcate. Nu se renunță la activitate sportivă (concursuri, campionate) și la cea muzicală (săvârșare de cîntece, pregătiri de serbări, carnavaluri, momente artistice etc.); și la acestea se adaugă activitatea de profil — extrem de bogată —

informarea politică, munci patriotice, întâlniri cu personalități etc. etc. În această sufocantă luptă contracronometru, singurele ore relativ calme pentru elevi sînt cele ale mesei.

Rădăcina acestor situații poate fi ușor descoperită. Ce e drept, în consfătuirea de la Breaza organizată de C.N.O.P. s-a recomandat ca, în taberele pionierești de odihnă, pentru varietate și stimularea intereselor intelectuale să se introducă și unele activități practice de profil (confectionare de ierbare, pietrare, insectare, albume literare etc.). Se pare că indicația a rămas, în cele mai multe tabere, la stadiul de dezerat. Suprîncercarea taberelor de profil își are explicația în faptul că Ministerul Educației și Învățămîntului, Institutul de cercetări pedagogice ca și reprezentanții Ministerului Sănătății au colaborat insuficient cu C.C. al U.T.C. în întocmirea unor programe de activitate în care odihna și folosirea factorilor naturali să se îmbine mai armonic cu activitățile intelectuale, politice și sociale-patriotice.

Referitor la a doua problemă „deschisă” se știe (și de peste 20 de ani ea nu s-a rezolvat) că, exceptând unii entuziaști (a căror muncă de calitate rămîne de obicei anonimă), în tabără merg sau cei găsiți întâmplător sau cei care vin din anumite rațiuni subiective (economii, copii etc.). Profesorii „ad hoc” fac treabă de mîntuială, iar ceilalți sînt — cu toată bunăvoința lor — sustrași de la activitate de grijile personale.

Excursie școlară la Piatra Neamț

Dacă în taberele de odihnă nu s-ar pune poate cu atîta acuitate problema selecționării cadrelor (ele fac mai mult muncă de supraveghere), taberele de profil ar putea fi compromise de generalizarea unor astfel de situații. De aceea, pe lângă fiecare inspectorat județean se impune selecționarea și organizarea unui colectiv permanent de profesori, specializați pentru taberele de profil. E adevărat că apar și unele greutăți în înjgheburile acestor colective. De obicei, multe cadre valoroase și cu excelente rezultate în specialitate evită să meargă în tabere, obligînd astfel inspectoratele să recurgă la improvizații de moment.

Oare numai acuzarea oboselii din timpul anului explică eschivarea lor sau poate și o lipsă de considerare a acestei activități? Cîte scrisori de mulțumire au fost adresate unor profesori care ani în șir și-au sacrificat vacanțele pentru a fi alături de elevi în tabere, cîte motivații de decorare sau de acordare a gradului de profesor emerit au avut la bază aprecierea miilor de ore dăruite celei mai eficiente și integrale forme de educație?

Cred că este necesar să se acorde un titlu de cinste activității continue și competente din tabere și să organizeze periodic cursuri de informare și perfecționare a celor care sînt chemați să dea viață acestor nuclee pulsatile ale vacanței.

TUDOR OPRÎȘ

În drum spre München

Nu se poate un drum pe valea superioară a Oltului, prin minunatele stațiuni Măinaș, Bodoc, Tușnad, fără un mic popas la Micfalău. Ce fac oare vestii cicloturiști ai profesorului Acățiu Fejer, care au străbătut în ultimii ani toate drumurile țării și o bună parte din cele ale Europei?

Ne întîmpină la poartă directorul Forro Laszlo, și el un pasionat cicloturist.

— Ce facem? Ne pregătim de drum. În acest bogat anotimp sportiv, în anul Olimpiadei de la München, putem sta noi nepăsători? Itinerarul din acest an va străbate Ungaria, Jugoslavia, Italia, Elveția, R. F. a Germaniei. Punctul terminus: Olimpiada.

La ora la care apar aceste rânduri, cei nouă elevi și trei profesori din Micfalău rulează pe bicicletele lor spre München.

AL. JABA

Grădina din nisipuri

Pe harta noastră, în simbolurile convenționale, se află un mic deșert. Este vorba, poate că ați auzit, de triunghiul nisipurilor zburătoare din sudul Olteniei. 80.000 de hectare de nisip cuprinse între localitățile Sadova, Băbuleni și Apele Vii în care, ani de-a rîndul, nu s-a cultivat nimic. Pentru că, în ciuda hărniciei oamenilor de pe aici, nu a fost posibil. Dar au trecut de mult vremurile acelea, iar oamenii, din ce în ce mai îndrăzneți cu natura și cu destinul lor, s-au hotărît să schimbe fața acestor locuri.

În cincinalul trecut, conform Directivelor Congresului al X-lea al partidului, s-a hotărît transformarea nisipurilor aride într-o grădină roditoare. În vara aceasta cînd o parte din sistemul de hidroameliorații a intrat în funcțiune, legumele grădinii din nisipuri au fost culese. Mai sînt însă încă multe lucrări de efectuat aici. Angajați pe acest vast șantier ca toți cetățenii patriei noastre în competiția cincinalului care va fi desăvîrșit în patru ani și jumătate, lucrătorii șantierului de irigații Sadova-Corabia au hotărît suplimentarea sarcinilor față de grafic. Ca să aducă un sprîjin efectiv și nemijlocit, elevii școlilor acestor locuri, aproape 500 din Băbuleni, Bichet, Călărăși Sadova și Croșidhod, organizați în mari detașamente de muncă patriotică,

și-au dedicat vacanța de vară muncii pe acest șantier.

Unii ajută la descărcarea șlepurilor venite pe Dunăre cu mașini și agregate, alții, între nisipuri, cu caschete și ochelari speciali pentru lucrul în deșerturi, jalonează terenurile pe unde vor trece conductele cu apă. În dogoarea verii, un șir de corturi albastre și portocalii se văd de departe. Aceasta e tabăra și careul de adunare al detașamentelor. În fiecare seară, șefii grupelor de lucru raportează volumul lucrărilor efectuate și primesc sarcinile pentru a doua zi de la specialiștii șantierului.

„Am considerat integrarea elevilor pe șantier ne spunea profesorul Ion Moraru, locțiitorul secretarului de partid al Comitetului comunal Băbuleni, ca cea mai strînsă legătură între școală și viață. Ei sînt fiii acestor locuri și sub ochii lor se naște prin iscusința forței umane, cea mai surprinzătoare grădină, fertilizarea nisipurilor zburătoare”.

Unii dintre ei sînt elevii școlii agricole din Băbuleni care, după absolvire, vor lucra aici ca tehnicieni, și nu le strică să-și cunoască de pe acum viitorul loc de muncă. Alții sînt elevii liceului din Bichet și din Băbuleni. Unii dintre ei se vor întoarce în satele de pe Dunăre ca ingineri agronomi, ca horticultori sau hidroamelioratori.

Viața în detașamentul de muncă patriotică îi căleşte, îi deprinde mai bine cu spiritul muncii.

Străbatem pustiul într-un „gaz” care și-a tăiat drum peste dune. La „ascunsă”, în locul unde curge vestita cișmea cu 47 de izvoare captate prin fevi de fontă, facem cunoștință cu detașamentul de elevi ai profesorului Florian Mihăileanu. Acest detașament a fost afectat lucrărilor din Stațiunea experimentală pilot — condusă de botanistul Petre Boșită. Elevii recoltau aici din grădinile de „legume” cîte trei pătlașele roșii la kilogram, verze cît „capul bouului”, piersice și caise, și primii ciorchini de struguri. Aceasta este grădina martor, dovadă că viața recoltă de pe cele 80.000 de hectare va fi la fel de frumoasă ca și cea de acum.

Printre piersici și caise se văd dimineața sau în faptul zilei siluetele elevilor cu basmale roșii și fețe bronzate de soare. O parte a verii au transformat-o într-o sesiune de muncă patriotică. Lecțiile de botanică și agricultură la clasă în viitorul an școlar — se vor asambla cu imaginile de viață trăite de elevii acestor școli în taberele de muncă patriotică ale Șantierului din nisipuri.

ION MARCOVICI

Cel care ierta tinerețea noastră...

Toți cei care urmau filologia trebuiau să treacă un examen și la limba și literatura latină la profesorul Evolveanu. Dar orele lui de traduceri conștiințioase și monotone din opera lui Tacit nu erau atractive. Unde era profesorul meu, Caloianu, de la Liceul Sf. Sava, înlăturat de la această catedră de influența lui Titu Maiorescu și înlocuit de un partizan junimist, care an cu an, traducea conștiințios din Tacit, sau alți autori latini! Și nu numai atât. E drept că nici eu nu eram un elev mai bine pregătit la acest obiect. Și pentru aceste motive am cerut înlocuirea obiectului cu cel predat de profesorul Rădulescu-Motru, cu psihologia.

La cursul său de psihologie, pe baze experimentale, folosind metodele fostului său profesor german, Wundt, se urma în studiu, o tratare științifică a problemelor prezentate, înlocuindu-se vechile generalități incoerente cu o expunere limpede, în cadrul unei gândiri materialiste, care interesa pe toți studenții și, firește, și pe mine. Acest mod de a privi realitatea, care caracterizează începutul activității profesorului Motru, la cursul său, avea o influență asupra felului nostru de a gândi și de a înțelege întreaga existență. Cînd, mai târziu, profesorul s-a preocupat și de concepții metafizice eu nu mai eram în universitate.

În același timp, conducea și publicarea de cultură generală, Noua Revistă Română, la care colaboram și eu, atras de seriozitatea științifică și de ținuta ei obiectivă și demnă. De altfel, aceasta era ținuta profesorului și la catedră și la examen, ca și în afară. De aceea se și bucura de respectul lumii universitare.

Dar, de admirația, aproape a înțregii studențime de la filologie și filozofie, se bucura rectorul Universității, C. Demetrescu-Iași, sau cum îi spunea toată lumea, Coco Demetrescu.

Era o minte superioară, care înlăturase multe prejudecăți. Simțea că nimic nu-l împiedica să gîndească și să ne îndemne și pe noi auditorii lui, să gîndim, căci a îndrăzni să gîndesti peste piedicile stupide ale unei mediocrități cu-

rente, într-o societate plină de prejudecăți convenționale, e un mare curaj. Cînd vorbea era o adevărată încîntare pentru cei prezenți, dintre care făceau parte și eu, cu toate că n-aveam obligația de a da examene la el. Dar eram atras fără voie de strălucirea unei expuneri pline de umor ce demasca fără gesturi pretențioase nivelul scăzut al regimului în care trăiau atât de plăcut predicatorii senini și servili. Pentru aceasta era înconjurat cu o deosebită atenție de tineretul universitar.

Ce păcat că apărea rar la cursuri, așteptat, de multe ori, în zadar, în sala numărul patru, unde vorbea de obicei și Titu Maiorescu, care intra în sală, exact la ora cinci și un sfert. Ținea la această punctualitate, imitînd poate, pe un filozof mare, pe care-l preda și la curs. Dar asemănarea nu mergea mai departe.

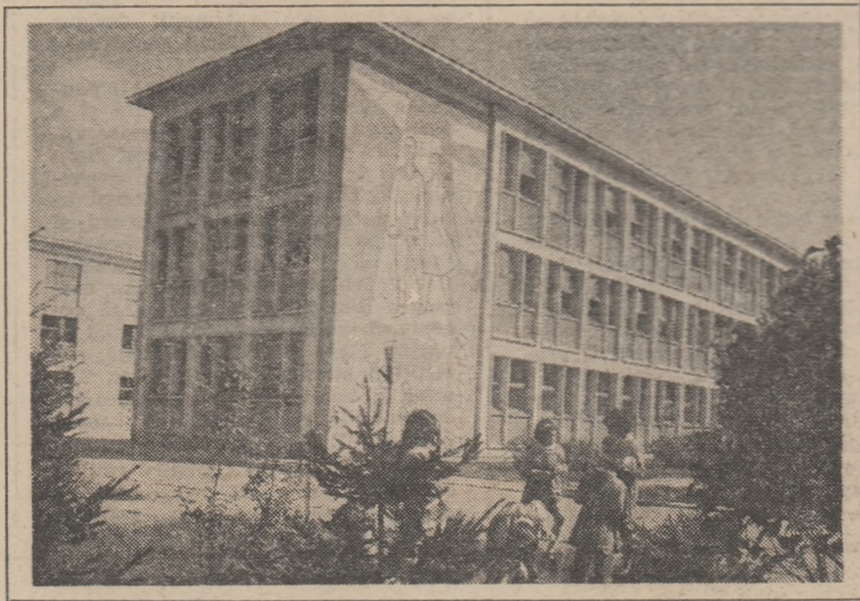
După ațiași ani, aud și acum glasul lui Coco Demetrescu puțin răgușit, vorba și gestul comunicativ și privirea deschisă, neprefăcută, în care o lumină ironică se împletea cu o rază de duioșie, mai mult bă-

nuită, de și se părea că iartă tinerețea noastră și în același timp o încurajează.

Firea lui însă păstra ceva din timpul tinereții care-l făcea să nu se despartă cu totul de el. De aceea era străin de conformismul pe care de obicei îl adopta cînd maturitatea își da răspunderea unor poziții sociale la care ajungi. El nu se sfîșia să arate multe părți ale decăderii sociale care părea firească celor mai mulți dintre contemporanii săi. Tocmai această atitudine cîștigase simpatia nu numai a studenților, ci și a profesorilor, colegii lui la universitate care-l alegeau rector.

În unele nopți tîrzii, dacă treceam prin localul Cosma, îl vedeam singur la o masă în fața unui păhărel deșert. Părea că privește neatenț lumea din jurul lui, preocupat să-și vorbească lui însuși despre zădărnicia acestei vieți. Se vedea bine că nu ținea seamă de singurătatea care-l izola de un mediu inferior lui, dar care nu-l împiedica să-și înțeleagă și să se simtă alături de oameni.

MIHAIL CRUCEANU

Cum se înmormîntează o idee nouă

Dragă Vasile,

De la o vreme încoace am mari greutăți în muncă. Mult a fost puțin a rămas. Cele 593 de zile cît mai am pînă la pensionare doresc însă să le folosesc pentru a repara imprudența de a te fi ascultat acum trei ani.

Nici pe departe buna funcționare a institutului n-o pot asigura prin urmărirea echilibrului dintre dezvoltarea ordinii și cea a inovării.

Îți scriu aceste rînduri într-o stare de mare supărare, cu dorința sinceră de a te preveni asupra unor buclucuri la care te poți aștepta din partea unor tineri și chiar a unor oameni mai în vîrstă care parcă și-au pierdut mințile; se frămîntă, vin cu fel de fel de idei, inovări și invenții neverificate, și, închipuie-ți, care nu se întîlnesc nici măcar în literatura de specialitate din străinătate.

Mi-am elaborat însă o strategie care a și început să dea rezultate. Nu știu dacă va fi de durată, dar în orice caz nu voi permite ca atîta timp cît mai sînt director să se schimbe de către niște aiurii profilul pe care l-am imprimat instituției mele.

În prezent mi s-au conturat cîteva metode de a stăvilii pe acești inovatori sau descoperitori care nu mă lasă să mă bucur în liniște de rezultatele unei activități de conducere de aproape 40 de ani. În speranța că vei înțelege și aprecia eforturile mele create, îți împărtășesc din noua mea experiență.

Prima metodă ce o utilizez aș numi-o preventivă. Ea însă necesită dexteritatea de a-i depista pe inovatori înainte de a se fi pronunțat. Nu trebuie să li se dea posibilitatea să-și exprime ideea. Dacă totuși

perseverează și reușesc să se pronunțe îi dezarmez (măcar pentru o vreme) fie ignorîndu-i și spunînd: „nu avem timp pentru aceasta“, sau luîndu-i în derîdere: „sînt convins că nu vorbești serios; li fi stat treaz toată noaptea ca să-ți vină această idee?“

O altă metodă, pe care aș numi-o a contradicțiilor, presupune din partea aceluia care o folosește fantezie

FOILETON

și o mare flexibilitate în aprecieri. Astfel aceeași idee poate fi apreciată prin extremele unor calificative diametral opuse: poți spune fie că „este un subiect mult prea vast“ sau „mult prea îngust“, că „vădește necunoașterea teoriei“ sau din contră: „toate acestea sînt prea teoretice“. Dacă mai adaugi la această din urmă apreciere și „fii, dom'le, cu picioarele pe pămînt“ poți fi sigur măcar pentru o vreme de succes.

O metodă experimentată cu rezultate foarte bune pe plan mondial este cea care, printr-o laudă exagerată a meritelor propunerii, o face de nesuferit pentru toți ceilalți. Nu-ți recomand însă utilizarea acesteia, deoarece riști ca cei din jur să te aprobe. Ea se folosește mai mult pentru testarea atmosferei în cazul unor idei nu din cale afară de importante.

Cred că vei fi de acord cu mine însă că tergiversarea și semănarea îndoielii față de ideile noi și care

pur și simplu mă sperie constituie modalitățile cele mai sigure pentru a le îngropa. Vezi, dragă Vasile, eu nu-i pot înțelege pe cei care, din ceva obișnuit, doresc să facă ceva neobișnuit și invers. Mi-am elaborat de aceea un reflex, și cînd sînt pus în situația de a lua o decizie fie că amîn hotărîrea pentru o dată ulterioară, făcînd și afirmația: „nu sîntem încă pregătiți pentru aceasta“, fie că încredințez problema spre analiză unei „comisii“, sugerîndu-i că nu este momentul potrivit unor schimbări, de vreme ce treaba merge și așa. Cînd toate acestea sînt fără efect, înainte de a trece la o respingere directă, încerc fie să pun la îndoială paternitatea ideii fie, în ultimă instanță, să dau a înțelege că niciodată conducerea ierarhică superioară nu va accepta așa ceva.

Dacă sînt pus însă în situația de a nu găsi altă cale decît cea a unei respingeri directe, atunci de regulă încep cu un atac personal la adresa inovatorului, de genul „cum îți permiți să-mi vii cu o descoperire cînd întîrzi de la serviciu“; sau dacă e vorba de un grup, îi dezarmez spunîndu-le fie că „e prea scump“ sau pur și simplu că „nu se potrivește cu profilul instituției“, „realizarea ei necesită utilizare din import“ etc.

M-am întins însă la vorbă. Închei. Mi-a venit o delegație străină. Trebuie să-mi iau revanșa față de ultima partidă de popice pe care am pierdut-o cînd am fost la ei.

IULIU GROAPA
director

pentru conformitate, Robert Deutsch

Semnificația profundă a unui verb

Cît ar putea să pară de straniu, eu mărturisesc, totuși, că în vacanța aceasta am înțeles mai bine unele fenomene de asimilație care se petrec în școala românească. Și, în primul rînd, am pătruns uriaș, nebănuit semnificația a verbului a face. Da, școala românească face în ultimul timp multe lucruri căitativ noi. Am avut prilejul să văd în această vacanță roadele învățăturii primite de elevi sub formă lor cea mai concretă: produse ale inteligenței și muncii lor, de la roboți simpatici, spirituali și folositori, pînă la mici vase pe perne de aer, cu comandanți, secunzi și cu tot dichisul vîrsteilor mari, adaptat vîrstei școlare.

Am rămas impresionat de expoziția „Practica și creativitatea în învățămînt“. Au existat aici atîta fantezie și creație, încît cuvintele, uneori, sînt incapabile să le redea. Miile de ateliere din școli au făcut adevărate minuni în educație, valorificînd în sfera tehnicii un potențial care a intrat în circuitul valorilor.

Mă gîndeam cu stimă și respect la toți dascălii ce i-au îndrumat pe acești elevi, care prin munca lor au contribuit la creșterea avîrției naționale. Și mi-am adus amînte că anul trecut am avut ocazia să vorbesc cu mulți învățători și profesori. Recunoșteau că nu le este nici lor ușor. Nu-i ușor să schimbi concepții, hai să nu le spunem „învechite“, ci „care se învechesc repede“. N-a fost ușor ca „în mers“ ei, în primul rînd, să înțeleagă și să asimileze multe lucruri noi pe care apoi să le transmită elevilor lor. Și mă mai gîndeam că dacă într-un singur an, an de cotituri radicale în legarea învățămîntului de producție, s-au obținut atîtea, apoi perspectivele sînt mai mult decît îmbucurătoare.

S-a dovedit deci că se poate, că premisele de pornire au fost juste, că nu e vorba de a pregăti niște oameni care „să învîrtă șuruburi“ (așa îmi spunea, indiferent, un părinte lipsit cu totul de entuziasm în fața reușitelor tehnice ale fiului său, care de altfel, la 15 ani e pe pragul de a primi brevet de inventator). Dimpotrivă! „Minitehnicienii“ cu expoziția lor au dovedit că școala le-a dat și le dă exact ceea ce cer epoca și societatea noastră. Important e acum de a continua cu același efort susținut cucerirea energiilor. Mi se pare că noi, părinții, trebuie să fim primii care să înțelegem și să sprijinim acest efort național pentru progresul școlii românești. Un director de întreprindere de la Galați îmi spunea că își vede visul îndeplinit: școlile fac lucruri pe care nu le făceau înainte. Și acel director stătea noaptea împreună cu prietenii lui pentru a proiecta atelierele școlare. E drept, am întîlnit și conducători de întreprinderi pe care îi „plictiseau“ aceste probleme. Să nu uităm însă că „plictisul“ de azi își va arăta toate păcatele peste 8—10 ani. Și atunci va fi prea tîrziu. Experiența din acest domeniu a demonstrat-o nu o dată. Tare păcat că pe lîngă toate semnificațiile gramaticale nu e trecut în dicționare și marea semnificație morală, practică și de viitor a verbului „a face“.

Dar nu-i nimic! Școala românească contemporană le adaugă ea prin activitatea ei nouă și plină de conținut.

ALEXANDRU STARK

Eminescu la „Timpul“ (I)

În legătură cu numeroase pagini ale biografiei eminesciene, sîntem mereu ispitiți să acceptăm mai curînd explicații care să atese un fel de continuă nenorocire a poetului, acel tragic destin al geniului pe pămînt amintit de însuși Eminescu, destin care-l face să fie și el nefecit și nici să nu poată ferici pe alții. Poetul „Luceafărului“ ne apare un dezarmat, un neajutorat, lipsit de protecția mai marilor zilei, cîștigîndu-și cu greu pîinea, mai întîi ca bibliotecar, apoi ca revizor, apoi ca gazetar obscur la „Curierul din Iași“, foaie obscură a vitelor de pripas — și, în fine, la „Timpul“, adus oarecum dintr-un fel de solitudine junimistă, parcă mai curînd milă, pentru a se da unui postulant o bucată de pîine.

Lucrurile nu stau însă chiar așa, cel puțin în cîteva momente cheie, și va trebui să adoptăm în chip necesar o altă opinie despre adevărata preferință a lui Eminescu în determinarea unora din opiniile de bază ale epocii sale, și, în mod concret, despre rațiunile care au determinat prezența sa cel puțin în cîteva puncte cheie ale vieții spirituale din spațiul său de manifestare.

Nu e vorba mai întîi, doar despre un tînar cu studiile neisprăvite, adăpostit ici și colo pentru a i se dărui cîte o slujbă, uneori cam peste puterile lui dar numai de hatîrul poeziei lui, care încînta pe junimiști, și pe Maiorescu în principal. E vorba de cu totul altceva!

Să luăm, ca exemplu — e drept, cel mai elocvent pentru teza pe care o urmărim — modul cum a ajuns Eminescu la „Timpul“. Să discutăm lucrul acesta avînd în vedere nu pe omul bolnav — care avea să fie cel de după 1883, și care trebuia în adevăr ajutat material — nici pe poetul Luceafărului și Scriitorilor care nu existau încă pentru contemporani în 1877, cînd vine Eminescu la „Timpul“.

Nu trebuie uitat că „Timpul“ era organul prim al conservatorilor. a-

junși de un an într-o opoziție crîncenă, cu tot aparatul liberal deslănuțit asupra-le, pentru a-i distruge, cum i-au și distrus, de fapt, interzicîndu-i de la guvernare timp de 11 ani, promovînd abil dizidența junimistă care a slăbit partidul. Dizidență din care Eminescu făcea parte și literar și politic la început, dar curînd, adică de prin 1878, rămînînd numai literar nu și politic — distincția accentuîndu-se tot mai mult după 1881. Dacă Eminescu nu s-ar fi îmbolnăvit în 1883, am fi asistat, probabil, la o spectaculoasă rupere a sa de junimismul politic, poate și de cenaclul „Convorbirilor literare“, în 1884, cînd iunimismul se rezolvă sistematic liberalilor, în problema dotației regale, în modificarea Constituției, iar apoi, la sfîrșitul acestui an, candidația la alegerile parlamentare pe listele liberale.

Faptele acestea nu au fost suficiente valorificate; Eminescu a fost anexat și politic de exegeții unei direcții cu care avea, după 1881, din ce în ce mai mult doar contacte literare.

Cum a ajuns, deci, Eminescu la „Timpul“, la finele lui 1877?

Istoria literară a lăsat frecvent să se înțeleagă că poetul intrase în conflict cu celebrul domn Mircea de la Curierul de Iași, și-a dat demisia de aici, rămînînd în continuare fără slujbă și că Maiorescu, la sugestia lui Slavici, i-a găsit un post de redactor la „Timpul“. Mite Kremnitz așa pune chestiunea: „M. in Schwager hatte ihm eine Stelle am „Timpul“ verschafft“¹⁾, și chiar I. Crețu lasă recent a se înțelege că era vorba de o plasare mai bună, mai bine plătită a poetului în București decît la Iași²⁾. G. Călinescu subliniază că „prietenii junimiști îi propuseră să vină la București, spre a i se da un loc de redactor la tînăra gazetă conservatoare a „Timpul““³⁾.

Și aici, prin urmare, se străvede intenția unui salariu convenabil pentru poet, iar rezervele acestuia de a veni, chiar și după telegrama lui

Maiorescu, sînt puse unanim pe seama lipsei de bani, sau a unei modestii lenevoase a poetului, care nu prea s-ar fi îndurat să-și părăsească Iași (Iași, și pe Veronica — par să știe alți memorialiști) și se citează scrisorile lui Eminescu, perfect ilustrative în acest sens⁴⁾.

Chestiunea nu poate sta însă în acest fel. Dacă era vorba numai de un post, dacă prietenii îl chemau pur și simplu la o gazetă, Eminescu nu devenea numaidecît redactorul acesteia, cu latitudini discreționare în dirijarea ei ideologică, peste Slavici, mai vechi în redacție și peste alții, anteriori lui acolo. Ca dovadă, vom stăruir puțin asupra celui dintîi conflict serios, de care avem știre, între redactorul „Timpului“ și conducerea conservatoare, în chestiunile de bază ale momentului politic. El are loc în toamna lui 1878, deci la numai un an după venirea poetului la ziar.

Iată un text al unui fruntaș conservator: „vous savez avec quelle sincérité je vous ai spontanément manifesté mes sympathies pour Eminescu, et combien j'ai été satisfait de pouvoir le compter parmi nos collaborateurs. Eh bien, je crains fort qu'on en vienne, un de ces jours, m'imposer une séparation“⁵⁾.

Cuvintele sînt ale lui I. A. Cantacuzino (Zizin), atunci retras din treburile publice și ocupîndu-se de latura intelectual-ideologică a partidului conservator, după plecarea lui Maiorescu de la ziar.

Acesta — de aceea i se și adresează I. A. Cantacuzino — îl aduse pe Eminescu la Timpul, desigur nu prea mult pe placul găzii conservatoare, vorba „jeune homme“ prea tînar („ce jeune homme“) pentru a gira un ziar de partid și a desfășura politica de bază conservatoare. La Românil făcea acest lucru Rosetti însuși la acea dată sexagenar; la Timpul fusese Maiorescu. atunci aproape ajuns la 40 de ani, și se ocupa de problemă Cantacuzino însuși, și el aproape cincubenar. Dar tînarul de nici 30 de ani se susținea disciplinei, și, în loc să accepte diriguitorii desemnați oficial de partid, făcea politică personală, periclita strategia mai marilor. În orice limbaj, această situație era incompatibilă cu postul, de aceea blîndul Zizin, schopenhauerianul subțire, era obligat, pentru rațiuni explicabile, să ceară chemarea la ordine a recalitrantului, amenin-

țînd cu „separarea“ în caz de nouă recidivă — căci fuseseră mai multe în cele zece luni. (I. Crețu numără în acest răstimp nu mai puțin de 60 de articole pe care le atribuie lui Eminescu!)

Care sînt motivele acestei imenente „separații“, adică renunțării la serviciile lui Eminescu? O arată tot el: „Ce jeune homme est tellement imbu de sa haine... que, malgré toutes mes recommandations et, qui plus est malgré, les vôtres, il persiste à faire du «Timpul» l'organ personnel de ses antipathies“.

În adevăr, în complicata politică de compensații acordate României prin tratatul de la Berlin, unele prevederi nu satisfăceau decît cu totul parțial dezideratele românești, iar conservatorii, și în special Eminescu, speculau situația creată pentru a lovi în liberali și în... nu, prim-ministru, desconsiderat la masa păcii și frustrat de drepturile elementare ale unui stat care triumfase pe cîmpul de luptă. Ca argumente în lupta politică, tezele poetului conveneau, fără îndoială, conservatorilor și aduceau prejudicii morale liberalilor, aflați la cîrmă doar de doi ani. În mod normal, un guvern care cîștigă războiul, dar pierde pacea, chiar numai parțial, trebuie să cadă. Însă Brătianu se menținea, cu sprijinul regelui și cu un tacit consimțămînt al partidului conservator, care n-ar fi putut proceda în alt chip. La presiunile politicianilor europeni (zarul, kaiserul) dacă reprezentanții săi și nu cei ai liberalilor erau la Berlin, la conferința de pace. Șefii politici conservatori ar fi voit o „prieină“ măsurată către liberali, așteptînd să se stabilizeze situația externă, să se parafeze tratatele și, după alți doi ani, guvernul lui Brătianu să cadă, iar ei să vină la putere, deplîngînd că nu mai pot repara ceea ce pierduseră sau stricaseră predecesorii lor.

MIHAI GAFTĂ

¹⁾ Mite Kremnitz, op. cit. Studii și documente literare, IV, pag. 5.

²⁾ I. Crețu, M. Eminescu, 1969, pag. 225-228.

³⁾ G. Călinescu, Viața lui Mihai Eminescu. Ed. a IV-a revăzută, 1964, pag. 282.

⁴⁾ Studii și documente literare, V, 1934, pag. 122.

⁵⁾ Ibidem.

Sensurile călătoriei literare

Ideea „călătoriei“ poate fi urmărită în vechea literatură română în romanul popular, în structura „Alexandriei“ și a „Aethiopiceii“ lui Heliodor, care au avut o largă circulație în secolele XVII și XVIII. Dar încă din secolul al XVII-lea avem un „călător“ cult în persoana lui Nicolae Milescu Spătarul (n. 1636) Stabilit în Rusia, el întreprinde o lungă călătorie de înșărcinarea Tarului, între 1675-76 p în Siberia, Mongolia, China, ducînd o misiune diplomatică împăratului Chinei. Peripețiile acestui drum, fabulos pentru epocă precum și etapele itinerariului, geografia locurilor străbătute, observațiile despre popoare obiceiuri, moravuri, cum și descriția amănunțită a terarhiilor sociale, a protocolului de curie, a relațiilor diplomatice obsecuoase și pline de suspiciune asiatică, toate acestea sînt fidele notate într-o lungă relație de călătorie, tradusă în românește abia la sfîrșitul secolului trecut (1909), la care Milescu anexează și un „raport“ diplomatic și o Descriere a Chinei, operă de compilație, publicată mai întîi la Londra și care a fost multă vreme una din sursele principale de informare a Occidentului asupra misterioaselor tărîmuri de dincolo de zidul chinezesc. Opera lui N. Milescu nu poate fi totuși considerată (prin limba și finalitatea ei) decît drept un cap de serie în linia „călătoriei“ informative, de tip medieval, fără contingențe literare. Numeroase alte „relații“ de aceeași structură brăzdeză secolul al XVIII-lea, unele nu lipsite de detalii pitorești, de o savoare involuntară, frizînd literatura

Primul scriitor care întreprinde notarea impresiilor sale de voiaj este

Însă abia Gheorghe Asachi (n. 1788). Avea 20 de ani cînd sosi în Italia, venînd din Viena, familiarizat cu Estul continentului, cu Lembergul unde a studiat și ar fi luat chiar un „doctorat“, mișcîndu-se de fapt în spațiul unuia și aceluiași imperiu. El e a un „european“ prin acest sentiment de apartenență, prin studii, depîndere a limbilor străine, lecturi. Asachi se integrează astfel cu ușurință în noul peisaj, al Italiei, către care îl mîna curiozitatea istorico-arheologică hrînită de tradiția latinistă respirată în familie. Roma era pentru el, ca și pentru alți români, un izvor, o fîntînă de apă vie. El își potolește aici setea de a cunoaște originile și „amorul pentru lucrurile antice“. Ideile nu depășesc în intenție proiectele ori rezultatele „studiilor“ umaniste întreprinse de un Miron Costin (secolul al XVII-lea) în spațiul polonez, ori de Sionnicul Constantin Cantacuzino (secolul al XVIII-lea) în teritoriul italian. la Padova, ori ale corifeilor „Școlii ardelenae“, de la care se inspiră în fond și Asachi. Dar rezultatele vor diferi simțitor. Asachi se imbibă de petrarhismul italian, de sentimentul peisajului și al amorului, mai mult decît de filologie ori istorie. Arheologia îl reține prea puțin. Vezuviul și „excursia“ îl tentează în fond mai mult decît Herculanum și Pompei. Basilica Sfîntului Petru, Columna lui Traian, devin mai ales subiecte de narativa descriptivă, modele pentru exercitiul desenatorului. Farmecul unei vînatări în Cîmpia romană, o aventură în decorul cimitirului din Roma, amorul și tenebrosul, notele de drum ale lui Asachi respiră deja motive romantice. Dacă intenția primă fusese apelul la străbuni, curînd amorul scriitorului pentru Bianca Milescu fi va dezvălui o altă Italie, boemă și răsărită, agitată de idei novatoare, în saloane unde se vorbea despre planurile napoleoniene de a restaura confiniile răsăritene ale imperiului roman; ori dominată de modele artistice, de lumea rafaelită a formelor grațioase. Sufletul poetului e de pe acum tulburat de adierile preromantice. În 1830, Asachi întreprinde o altă călătorie, oficială de data aceasta, la Petersburg. Însemnările sînt mai sistematice, trimise etapă de etapă revistei sale „Albina românească“ unde se publică sub titlul **Extract din Jurnalul unui**

călătoriu moldovan. Curiozitatea sa nu mai are aici nimic juvenil, ochiul și spiritul s-au „oficializat“, notațiile conțin o severitate rece, încît interesul lor e pur didactic, vizînd așezările sociale, arhitectura palatelor, cit și o optică utilitară. Elementul pitoresc e aproape absent, și cînd întîie vine e involuntar. Tradiția „luminilor“ înecase între timp etuziunile proromantice dictate de peisajul sudic. Rusia nu mai era Italia, decorul și geografia sa halucinantă cereau un „ghid“ măcar în planul ideilor. Italia fusese un teritoriu naiv, de exultanță, de lumină, poezie, amor, o țară „nevinovată“. Rusia era marea necunoscută, „colosul de la Nord“, enigma Europei, iar călătorul nu mai era nici el tînarul fără griji de pe străzile romane, ci un „sol“ oficial, încercat de importanța misiunii. Matur, Asachi își epurează impresiile de orice lirism. Va trebui să vină amurgul, izolarea sa de către noile generații de scriitori ca să regăsim, în melancolia senectuții raze de aur amintitoare de popasul italian și recunoașterea că Italia i-ar fi marcat definitiv sensibilitatea. În **Meditația unui îmbătrînit poet**, el lasă o primă pagină de „jurnal intim“ în literatura română, integrînd-o ca o etapă necesară — memorialului de călătorie.

Prin apariție (1826), **Însemnare a călătoriei mele**, opera lui Dinicu Golescu, precedînd notele lui Asachi, e adesea considerată ca deschizătoare a unui drum nou în destinul speciei. Născut la 1777, Golescu e un produs al „Aufklärungului“, dornic de instruire și simțînd obligația de a suplini un gol în cultura românească de atunci i lînsa cărților de călătorie. În bibliotecile străine el văzuse descrieri de voiajuri depărtate, în India, în insule strani etc, dar și prin țări învecinate. Preambulul se vrea astfel o justificare pentru materia neoxotică a cărții. Căci drumul lui Golescu nu are nimic senzational, el se desfășoară de-a lungul Transilvaniei, Ungariei, Austriei, Bavariei, Italiei de nord, într-un peisaj european văzut aproape exclusiv prin prisma socialului. Orașele sînt pentru Golescu mecanisme, un soi de ceasornice care indică buna sau reaua funcționare a unui sistem economic și de guvernare. Idealul de Cetate este Viena, prin arhitectură, politeță, raporturi cordiale între clase, bunăstare. Nici feeria Venetiei nu poate șterge

impresia puternică a capitalei habsburgice, fiindcă Golescu vede lucrurile strict utilitar, iar Venetia e un oraș ireal, o celate-ficțiune unde viața cotidiană e imposibil de conceput. Nici San Ma co nu poate concura imaginea domului vienez al Sf. Ștefan, ca tot ba-ocul orientat la care acest om al răsăritului pe care de occidentalizare rămîne insensibil. De la imaginea ne-receptivă din Însemnare, la pagina venetiană saturată de culoare din **Imagini italiene** a lui Tudor Vladimirescu (1833) nu e numai pasul unui secol, ci procesul unei întregi literaturi angajată în autonomizarea esteticului.

În schimb, tot ce e mecanică socială (și mecanică tehnică) îl soliciță grozav pe Dinicu Golescu, fie că e vorba de stilul de guvernare, de viața clerului, de culpa propriei sale clase, de proiectul unei „îndreptări“, ceea ce face ca Însemnarea să fie — potrivit aprecierii lui N. Iorga — un adevărat manifest, mai tulburător decît discursurile de la 1848. O psihologie socială se poate astfel reconstitui din toate piesele. Orice referire intimă rămîne însă absentă, un întreg univers e ascuns cu pudoare ori pur și simplu ignorat. Nu există încă întrebări chibzuite, neliniște, vibrații peisaj, iar starea de spirit a călătorului rămîne egal vagă. O singură dată sentimentul măreției atinge cu aripa lui, în tracasul pagina de evocare a cascadei Rîului. Alături, cititorul de astăzi găsește compensații în hazul virtual al planșetelor tehnice unde Golescu descrie mecanismul vaporului, descrie „silva-gen“-ul, ori descrie minuțios natura crescută cu foarfeca la Belvedere și Schönbrunn. Există și o vagă poezie a interioarelor bavareze și austriece, prin simplă enumerare, a unei fertilități care va deveni artă numai prin Sadoveanu. Așa, descrierea pieței de pește din Trieste, cu sonorități lexicale și arhaisme ce-i fac, azi, farmecul. Poezia roadelor și poamelor, prezintă la poezii anteriori (Barac, Anton Pann) și revenind mult mai tirziu la un Ion Pillat, Sadoveanu ș.a., nu e aici decît prevestită. Golescu nu are gustul fermănd al lui Calistrat Hogaș. Nu e oare semnificativ că din toate planșetele reținute în galeria din München aici una nu venea din „școala olandeză“, așa de bogat reprezentată totuși în colecțiile prinților Bavariei?

MIRCEA ZACIU

Cenușăreasa programului

După ce mai toate teatrele s-au întrecut în promisiuni estivale, după ce mai toți directorii trupelor bucu-reștene au dezbătut „necesitatea repertoriului estival”, după ce multe alte declarații zgomotoase ne-au trezit curiozități, vara... aproape a trecut, spectacolele... aproape nu s-au văzut! Dar nu despre aceasta e vorba! Undeva, totuși, un teatru continuă să se zbată, să dea semne de existență; premierele își urmează cursul lor, surprinzând, nu numai prin promptitudinea datelor, dar și prin calitate. Ce legătură are aceasta cu o cronică tv? Are, pentru că tocmai televiziunea este aceea care își respectă stagiunea permanentă promisă, pentru că tocmai televiziunea — care culege coșuri întregi de ghiulele critice — realizează conștiințios un plan de premiere propus, analizat și dezbătut în colegiul artistic al secției teatrale. Ar fi poate multe de spus despre condițiile de lucru în care se realizează spectacolele de teatru de marți seara: cum în două zile „se trage” o piesă cu o durată de aproape două ore (cît un film zdrăvan!), cum în două zile se înregistrează o piesă care cîndva fusese jucată în teatru și al cărei decupaj se definitivează în momentul înregistrării, fără nici o repetiție prealabilă, cum actori, regizori, operatori, artiștii de la montaj și de la regia tehnică lucrează peste orele de program, ca în final să poată oferi la timpul anunțat spectacolul de teatru tv. Despre această titanică muncă (despre consumul nervos al celor ce o execută în timpi record!) nimeni nu zice nimic, toată lumea crede că un spectacol de teatru la televiziune este tot una cu un spectacol de teatru pe scîndura scenei. Și — culmea — chiar instituția în cauză, cînd are un lucru care-i reușește, îl ignoră! Reprogramează pe toate șansonetistele ochioase, reprogramază orice filmuleț, și rar, foarte rar se mai întimplă să fie reluată (reprogramată!) o seară de teatru tv. Se pornește desigur de la principiul că în „tîrg” spectacolele de teatru se vizionează de obicei seara, privilegiate, filmele beneficiază de matinee și în săli și pe micul ecran. Și astfel, teatrul tv, în ciuda faptului că este uneori tratat ca o neînsemnată Cenușăreasă a programului, recoltează constant succesele sale. Gurile rele birfesc: „e firesc succesul cînd ai posibilitatea să alegi ce actori vrei, triezi pe cei mai buni dintre cei mai buni, din toate teatrele din Capitală, ba uneori — din greșeală — alegi și din țară pe cite unul!” De acord cu acest avantaj al distribuțiilor!

Iată însă și o contra replică dată de Geo Saizescu care semnează regia și adaptarea la piesa lui D. R. Popescu — „Acești ingeri triști”. Saizescu și-a luat interpretii din același teatru, din teatru unde a montat acum cîțiva ani piesa, dintr-un teatru mai modest (după unii!), numit Giulești. Și față de spectacolul vizionat cîndva pe scîndura scenei, se constată că actorii „au crescut”, ba chiar sînt și fotogenici! Aceasta se poate spune mai

ales despre Dan Tufaru și Corneliu Dumitraș — cel din urmă fiind rar înfîlțit pe micul ecran, cu toate că este un actor cu multe, foarte multe posibilități. Desigur că și în acest spectacol Mariana Mihuț a fost acrită de excepție, fermecătoare fără să beneficieze de frumusețea statuară a... Ioanei Bulcă (spre exemplu!), întotdeauna personală, fără să ajungă la cunoscutul fenomen al aducerii fiecărui rol la sine. „Acești ingeri triști” piesă care, în ciuda faptului că acumulează zeci de stîngăcii în construcția situațiilor dramatice (coincidențe, sinucidere, accident etc), captează printr-un sculptor simbure de adevăr pe care îl dezvoltă cu o tristă și unică poezie, descoperind (cum pînă acum nu s-a reușit încă!) universul tinerilor înfîlții la fiecare pas pe stradă. Așa cum a rezolvat Saizescu montarea piesei — făcînd încă o dată dovada aplicării cu succes a simțului său cinematografic în teatru — se dovedește că televiziunea știe să-și aleagă (uneori!) colaboratorii și că nu ar strica să invite mai des pe regizorii noștri de film (consacrați și mai puțin consacrați!) pe platourile sale.

Piesa lui D. R. Popescu și spectacolul lui Saizescu au reușit să convingă și să emoționeze mai mult decît orice anchetă despre tineri. Au fost momente cînd cercul convenției s-a spart și ne-am trezit undeva, pe stradă surprinzînd indiscret frînturi din conversația unor tineri. Curios ar fi de aflat și părerile tinerilor despre acest spectacol; sînt convînsă că măcar de această dată ele s-ar suprapune cu cele ale cronicarului!

Fie chiar și pe post de Cenușăreasă a programului — emisiunea de teatru tv — trebuie să recunoaștem că ne oferă plăcerea unor seri de cultură, așa cum nu prea se înghesuie să ne ofere alte emisiuni.

ILEANA COLOMIET

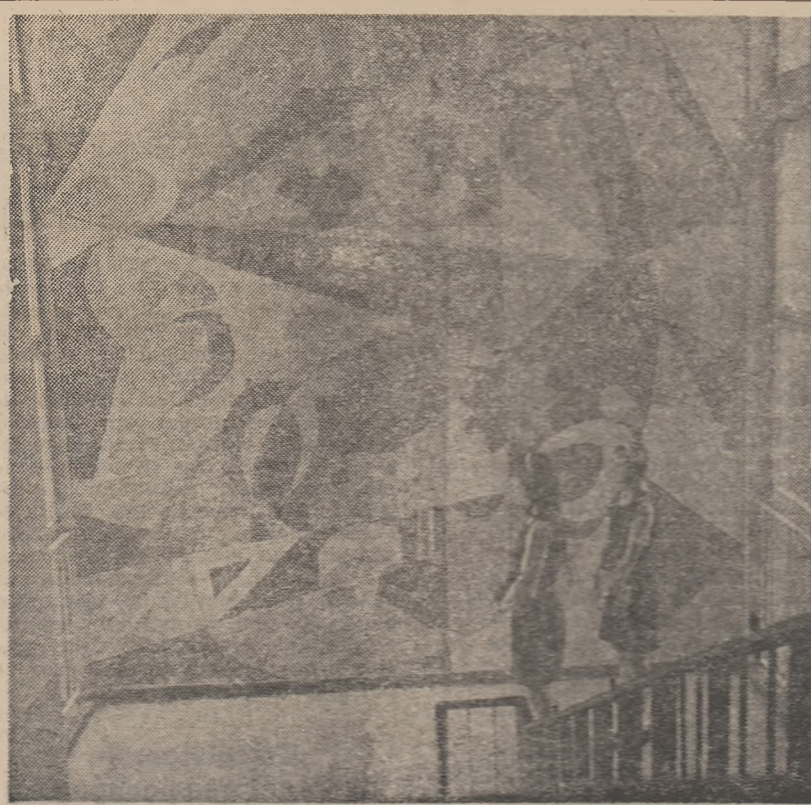
Durabila datorie

(Urmare din pag. 1)

Am auzit citeva voci, după articolul meu, despre necesitatea ridicării pensiiilor celor mai bătrîni la nivelul pensiiilor dascălilor ieșiți la pensie mai recent; aceste voci spuneau „nu trebuie chiar o egalitate între pensiiile celor mai bătrîni și pensiiile celor mai puțin bătrîni, pentru că, vezi dumneata, cei bătrîni și-au făcut datoria în timpul regimului trecut...”

Să aibă pensii și ei, dar nu chiar ea ale celor ce-au slujit școala contemporană...”

Sînt, oare, îndreptățite în vreun fel aceste voci? Poate fi vorba de astfel de diferențieri? Pot fi acceptate unități de măsură de această natură?

„Omagiu muncii”, exprimat de minile elevilor Școlii generale nr. 198 din Capitală

Surprize

Nu mai pentru că televiziunea a fost pînă peste cap ocupată cu semifinala cupei Davis și pentru că — zice-se — sînt încă dificultăți tehnice în realizarea unei transmisiuni directe de la Piatra Neamț, un mare eveniment fotbalistic a trecut aproape neobservat. Vă putem asigura că finala campionatului de fotbal al școlilor generale a fost un mare spectacol, a abundat în faze palpitate, de mare clasă (gurile rele spun că un cronicar de la o revistă literară și-a trimis un reprezentant personal să adune pîile

bune de dat atunci cînd va începe campionatul cel mare).

Campionatul a fost cîștigat de echipa Școlii generale nr. 1 din Sighisoara.

Surpriza (se putea fără surpriză?) a venit abia cînd s-au împărțit trofeele: spre marea deziluzie a antrenorilor — profesori de sport — confratele care a antrenat echipa campioană era profesor de... matematică!

La Voroneț, toate par încremnite de vocuri. Celebrele fresce își păstrează în bună parte, nealterate, culorile.

Pînă și pe moș Gheorghe Mindrilă îl găsim la fel de tînăr la cei 80 de ani ai săi, la fel de curat în straiele sale moldovenești, la fel de sfătos și de prietenos cu cei mici.

Și totuși la Voroneț am descoperit faptul inedit.

În imediata vecinătate a minăstirii, în cea mai veche casă din sat, școlile din Gura Humorului au deschis o expoziție cu vînzare. O inițiativă demnă de toată lauda. Meșteșugurile creației artistice ale elevilor au constituit un alt punct de atracție al Voronețului.

...Și se mai zice că astfel, unii profesori și maiștri s-au dumirit că au succes la public (și deci și la vînzare) numai acele lucrări inspirate din autentică artă populară. Celelalte brizbizuri, floricele și flecuștețe au mai multă trecere la bilci. Dacă s-au dumirit, or trage ceva concluzii pentru anul viitor? Poate.

I. MARCU

Răspundem cititorilor

Prof. Valentin Ciobanu, Liceul „Unirea” Brașov. Am primit pentru dv. următorul răspuns de la Ministerul Educației și Învățămîntului: Programele de biologie pentru școala generală și liceu elaborate de către Comisia de biologie a Ministerului Educației și Învățămîntului (președinte acad. Eugen A. Pora) se vor aplica din anul școlar 1972/1973. Introducerea lor va începe cu clasa a V-a a școlii generale și anul I liceu și va continua eșalonat, astfel încît pînă la sfîrșitul cincinalu-

lui se va ajunge la încheierea acestei acțiuni.

În anul școlar 1972/1973 biologia se va preda după cum urmează:

Anul I. În prima parte a anului școlar (32 ore) se va aplica programa de geologie pentru anul I liceu, aprobată cu nr. 51.263/1971 (manualul actual de geologie, ed. 1971).

În continuare, se va folosi capitolul 3 din programa de paleobiologie elaborată de către comisia de biologie sub îndrumarea prof. dr. doc. E. Pora (manualul nou, ed. 1972, elaborat de lector Todor Virginia).

Anul II. Se va preda zoologia după programa ed. 1972 — reeditare — și manualele ed. 1966, 1967, 1968 și 1971.

Anul III. Se va preda anatomia și fiziologia omului după programa ed. 1972 — reeditare — și manualul ed. 1971.

Anul IV. Se va preda biologia generală după programa ed. 1972 — reeditare — și adaptată de la 1 oră la 2 ore pe săptămînă, așa cum prevede planul de învățămînt (manualele ed. 1968, 1969, 1970, 1971, 1972).

În elaborarea programelor, comisia de biologie a ținut seama de necesitatea modernizării lor în conformitate cu cerințele contemporaneității. În consecință, în noile programe a avut loc restructurarea conținutului în raport cu progresele actuale ale biologiei, accentuarea caracterului formativ și aplicativ al cunoștințelor.

Aceste obiective se reflectă în proiectele de programe care au fost publicate de către „Tribuna școlii” în citeva numere din lunile septembrie, octombrie 1971. Deși au mai avut loc unele modificări făcute pe baza observațiilor primite din țară, subliniem că programele în forma lor actuală au la bază aceeași concepție pe care au avut-o la publicare.

Paralel cu modernizarea programelor, comisia de biologie s-a preocupat în permanență și de asigurarea unor manuale corespunzătoare. Pe lângă manualul pentru anul I, este în lucru manualul pentru anul II. Pe baza indicațiilor date de către comisia de biologie, autorii au în vedere atît modernizarea conținutului științific al manualelor, cit și aplicarea metodologiei noi. Aceste manuale vor avea text relativ redus, un număr mare de ilustrații, scheme, tabele, precum și întrebări, teme și lucrări de laborator.

Maria Cojocaru, comuna Turburea, județul Gorj și Nicolae Popescu din Arad: Hotărîrea luată de inspectoratul școlar județean privind participarea la cursurile de perfecționare organizate este obligatorie și pentru dv.

Nineta Mercioni, comuna Aninoasa, județul Gorj: Dacă la data de 1 septembrie 1959 funcționați în învățămînt, vă puteți înscrie la examenul pentru gradul I.

Aurelia Popovici, comuna Liteni, județul Suceava și Gabriel Mihăilescu din

Tirgoviste: În legătură cu problemele care vă interesează veți primi răspuns de la Institutul central pentru perfecționarea personalului didactic.

Gheorghe Cartăș, comuna Răchitoasa, județul Bacău; Salvinia Mindruțiu, Cimpia Turzii, județul Cluj; Elena Cuzic, comuna Corlăteni, județul Botoșani; Ion Popescu, comuna Tismana, județul Gorj; Adrian Spinu, comuna Dumbrăveni, județul Vrancea; Constantin Popescu, comuna Smîrdioasa, județul Teleorman; Valeria Băluță, comuna Brănești, județul Ilfov; Mircea Iuga, comuna Săliște de Sus, județul Maramureș, ș.a. Întrucît problemele ridicate de dv. sînt de competența inspectoratelor școlare județene, scrisorile pe care ni le-ați trimis au fost înaintate acestora, de unde veți primi răspuns în termenul legal.

Cornelia Ionescu, Zimnicea, județul Teleorman; Ionel Arsenescu, Găiești, județul Dimbovița; Liceul de cultură generală cu program aplicativ, județul Argeș; Dumitru Stancu, comuna Măicânești, județul Vrancea; Maria Drăghiceanu, comuna Sprincenata, județul Olt; Eugenia Grigorescu, Tirgoviste; Petru Stănescu, Liceul agricol Nedelea, județul Prahova; Constantin Raicu, comuna Vădastra, județul Olt; Violeta Busuioceanu, Craiova și Marin Balcangiu din Călărași; Scrisorile dv. au fost înaintate Ministerului Educației și Învățămîntului de la care veți primi răspuns.

PEDAGOGIA CALCULATOARELOR ELECTRONICE

În ultimul deceniu, s-a impus tot mai pregnant în sfera educației o nouă dialectică: aceea a raporturilor între învățămînt pe de o parte, știința și tehnologia calculatoarelor electronice pe de altă parte. Evident, acest fapt își găsește, în parte, explicația în creșterea factorială a numărului calculatoarelor electronice, care de la aproximativ 3 000 de unități înregistrate pe plan mondial în 1959, au depășit în 1970 numărul de 100 000 de unități, cit și în perfecționarea continuă a acestor „creiere artificiale” care au și ajuns, în decurs de un deceniu, la a patra generație. Dar explicația principală constă în faptul că aplicațiile cibernetice, introducerea calculatoarelor electronice în analiza sistemelor economice, în industrie, în cercetarea științifică, în dezvoltarea științelor umaniste și sociale depind nu numai de acest ritm furios de introducere a calculatoarelor, de așa-numitul hardware — tehnica și tehnologia electronică, ci mai ales de gândirea cibernetică, de flexibilitatea logică a programelor denumite de specialiști software. Or, aceasta este determinată de ritmul și profunzimea pregătirii specialiștilor în domeniul ciberneticii și mașinilor electronice de calcul, de capacitatea adaptării structurilor educației la sarcinile complexe ale pregătirii în vederea pentru a lucra cu ajutorul calculatorului la fel de ușor cum lucrează în prezent cu echerul și compasul.

Reprezintă un titlu de prestigiu al țării noastre faptul că reuniunea la nivel înalt a experților Organizației Națiunilor Unite consacrată „Aplicațiilor științei și tehnologiei în dezvoltare”, unde s-a pus pentru prima oară problema noilor raporturi între educație și calculatoarele electronice s-a desfășurat la București, din inițiativa guvernului român, în aprilie 1970.

Consecvență pe această linie majoră de preocupări, înscrisă de altfel printre problemele centrale de perspectivă în programul elaborat de Conferința Națională a partidului, țara noastră a găzduit între 3 și 9 august, sub egida UNESCO, o masă rotundă cu tema „Computerele în educație”, — la care au participat personalități de prim plan din domeniul științei și tehnologiei calculatoarelor electronice și al aplicațiilor acestora în educație, cum sînt de pildă profesorii S. V. C. Aiyar, director al Centrului național de cercetare și tehnologie a educației din India, M. Kotal, specialist în conducerea științifică a sistemului de învățămînt din R.S. Cehoslovacă, V. Bepalov, de la Academia de științe pedagogice a U.R.S.S., Seigo Tanaka, profesor la Universitatea din Osaka, Japonia, L. Stolurow, cunoscut specialist în pedagogia cibernetică din S.U.A., A. Kirchberger, din cadrul Oficiului de cercetare în domeniul didacticii educației (O.E.C.D.), Franța.

Computerele și organizarea științifică a învățămîntului

S-a preconizat o strategie a utilizării calculatoarelor electronice în trei trepte. „Pînă în 1974 — ne spune prof. Dragoș Vaida — vor fi studiate, cu precădere, posibilitățile utilizării computerelor în educație pentru țările care au atins un stadiu înaintat de dezvoltare. Începînd din anii 1975—1976, atenția se va orienta și către utilizarea calculatoarelor în conducerea științifică a procesului de învățămînt, precum și către individualizarea sistematică a predării și însușirii cunoștințelor. Folosirea calculatoarelor pentru crearea de material didactic bazat pe principiile pedagogiei cibernetice va fi principala preocupare care va interveni în acest program de dezvoltare începînd din perioada 1977—1978”.

A calcula constituie, desigur, funcția primă pentru care au fost realizate calculatoarele. Calculatorul este, în primul rînd, un instrument al procesului informațional, al stocării, analizei și prelucrării informațiilor. De aceea, în domeniul educației utilizarea lui a început prin includerea mașinii electronice în management — organizarea și administrarea științifică a instituțiilor și organizațiilor educaționale. De asemenea, calculatoarele electronice sînt utilizate, într-un număr tot mai mare de țări, în sistemul admiterii elevilor și studenților în instituțiile de învățămînt, în calculul menținerii și pierderilor efectivelor școlare și universitare, în alcătuirea unor orare optimizate.

Calculatoarele în cercetarea pedagogică

Calculatoarele au devenit, în ultimii ani, un instrument vital pentru cercetătorul științific al fenomenului educațional. Cercetarea științifică nu se poate baza în prezent decît pe date foarte precise. Fiecare problemă din sfera pedagogiei ca, de pildă, cît timp este necesar pentru însușirea unui anumit volum de cunoștințe, sau pentru formarea la elevi a unor algoritmi fundamentali, sau modul de distribuire și repetare a erorilor, în procesul de învățare sînt studiate de către majoritatea institutelor și centrelor de cercetare cu ajutorul calculatoarelor.

Unul dintre cele mai noi și mai interesante domenii de cercetare cu ajutorul calculatoarelor îl constituie cel al psihologiei predării și învățării în care și-au adus contribuții de valoare profesorii Stolurow și Davis de la Universitatea Harvard. „Obținerea și stocarea informației a devenit pentru psihopedagogia educației — ne spune prof. Lawrence Stolurow — o problemă analogă cu aceea a producerii de către agricultură a necesarului de hrană pentru omenire. A devenit un fapt demonstrat că productivitatea creierului uman poate fi sporită o dată cu perfecționarea sistemului informațional. Una din căile prin care informatica poate servi educația o constituie cercetarea procesului de învățare, a strategiilor psihopedagogiei instruirii prin elaborarea, cu ajutorul calculatoarelor, a unor modele educaționale de învățare. Cercetările noastre s-au orientat în patru direcții: gradul de integrare a «responsabilităților» calculatorului în strategiile învățării; «spectrul» domeniilor în care acesta poate fi utilizat; în ce condiții calculatorul poate suplimenta capacitățile umane individuale; cum poate fi utilizat calculatorul pentru promovarea unei interacțiuni coerente între membrii unei comunități intelectuale”.

Instrumente ale procesului de învățămînt

Cea mai cunoscută și mai larg răspîndită utilizare a calculatoarelor în educație se referă la integrarea lor, ca mașini de învățat, în procesul de instruire, denumită în majoritatea țărilor occidentale CAI, iar în Uniunea Sovietică ABITURIENT. În fapt, metoda constituie o dezvoltare, cu ajutorul tehnicii electronice, a instruirii programate bazată pe principiile elaborate de Skinner. Dialogul programat între elev și mașină poate atinge un randament optim în măsura în care acesta se desfășoară într-un limbaj natural, ceea ce în prezent este de abia o formă foarte puțin dezvoltată — au subliniat majoritatea participanților la masa rotundă de la București. Faptul că în funcție de tipul calculatoarelor, de nivelul lor de perfecționare există pe plan mondial o mare di-

versitate de limbaje artificiale constituie principala dificultate în extinderea utilizării ordinarilor în procesul de instruire.

O tendință accentuată pe plan mondial constituie orientarea către limbaje sintetice, imbinare între limbajul natural și cel al calculatoarelor electronice. Primul dintre aceste limbaje a fost cel denumit FORTRAN, folosit la computerele IBM. A apărut apoi, pe firmamentul comunicării om-mașină, limbajul ALGOL, folosit în majoritatea țărilor europene. În sfîrșit, și-a făcut apariția așa-numitul limbaj BASIC, derivat din limbajul FORTRAN și utilizat mai ales în cazul calculatoarelor de dimensiuni mijlocii și mici.

După cum se vede, principalele dificultăți actuale în utilizarea extinsă a calculatoarelor electronice în structuri de pedagogie cibernetică, pentru stimularea, individualizarea și optimizarea procesului învățării, se prezintă nu atît la nivelul tehnologiei de producție cît la nivelul software, adică al concepției unor programe care să permită dezvoltarea autonomă a unor individualități cu capacități de gândire profundă și adaptativă, pătrunsă în același timp de sensibilitate umană.

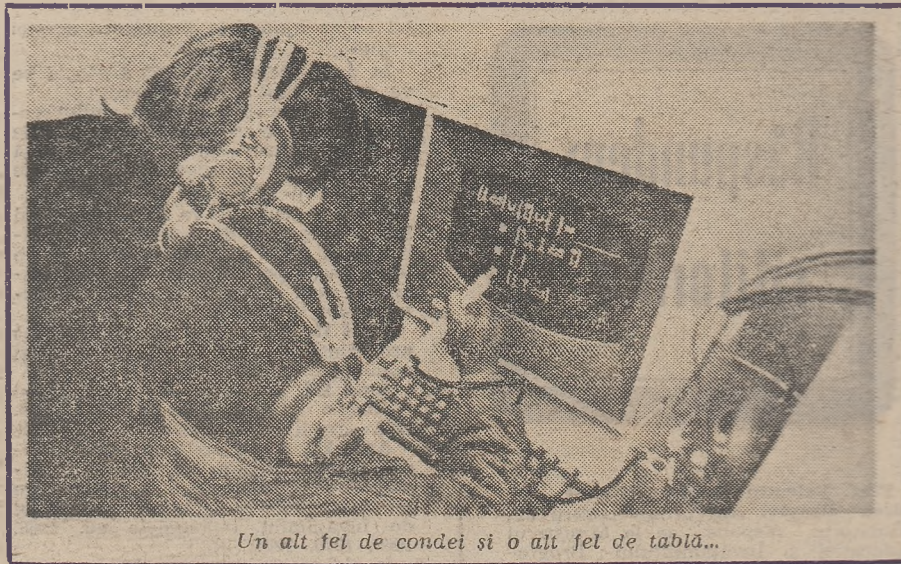
I-am solicitat profesorului dr. Miroslav Kotal, de la Universitatea din Praga, să ne sintetizeze principalele domenii de integrare a calculatoarelor în procesul de instruire. „Sînt de luat în considerare — ne spune prof. Kotal, următoarele utilizări ale calculatoarelor: 1) calculatoarele conectate în linie — on-line; 2) calculatoarele în conexiune autonomă — off-line; 3) calculatoarele ca elemente ale învățămîntului; 4) calculatoarele ca mijloace de formare în domeniul tehnicii de calcul.

Dar întregul problemă a utilizării calculatoarelor electronice este strîns legată de economicitate. Faptul că în prezent calculatoarele dispun de așa-numitul time-sharing, adică de capacitatea distribuirii timpului, oferă posibilitatea unui învățămînt simultan desfășurat de grupe mari de elevi și care, în același timp, este pe deplin individualizat. Aceasta este o însemnată condiție favorizantă pentru utilizarea în învățămînt a calculatoarelor conectate în linie”.

***

Concluziile dezbaterii au arătat că există depline condiții pentru rentabilizarea utilizării calculatoarelor în procesul de educație. Cît privește faptul că prezența calculatoarelor electronice devine tot mai mult o condiție o modernizării și perfecționării învățămîntului, a adaptării lui la cerințele viitorului — acesta se subînțelege, evident, din înseși considerentele care au stat la baza organizării mesei rotunde cu tema „Computerele în educație”.

AL. CIUCA

Un alt fel de condei și o alt fel de tablă...

Pregătirea profesorilor „pentru schimbare și inovație”

Recent a avut loc la Londra adunarea generală a Consiliului internațional pentru pregătirea profesorilor (The International Council on Education for Teaching - I.C.E.T.), sub președinția lui David J. Johnston de la Institutul de educație al Universității din Londra, președintele Consiliului.

Ideile în lumina cărora s-au desfășurat lucrările acestei adunări au fost evidențiate la adunarea generală trecută, ce a avut loc între 7—9 august 1971 la Kingston (Jamaica) cu tema „Criză și schimbare în educația profesorilor”, cînd s-a subliniat că „esența crizei în educație este incapacitatea omului de a pune toate cunoștințele pe care le posedă în serviciul său propriu”. Punctul de plecare al dezbaterilor de la Londra l-a constituit faptul că „pregătirea profesorilor, pentru a putea corespunde rapidelor și inexorabilelor schimbări din lumea modernă, trebuie să cuprindă inițierea în procesele intrinseci pentru schimbare și inovație”.

Premiul Pestalozzi

Decernat de Asociația germană a editorilor de manuale, Premiul „Pestalozzi” a fost atribuit recent profesorului Georg Eckert, fondatorul Institutului internațional al cărții școlare din Brunswick și președintele Comisiei naționale UNESCO din R.F. a Germaniei. Premiul a fost înmînat cu ocazia expoziției „Didacta 11”.

Tezaur sonor

Catalogul arhivelor sonore ale UNESCO reflectă o muncă impresionantă desfășurată de-a lungul unui sfert de veac de către serviciile radiofonice ale acestui prodigios for, pentru înregistrarea vocilor unor mari personalități din domeniul artei, științei, culturii, politicii. În tezaurul sonor cuprînzînd circa 250 de voci pot fi ascultați filozofi (Bertand Russell, Jacques Maritain, Krishna Murti, Jean-Paul Sartre, Herbert Marcuse), scriitori (Jean Cocteau, Miguel Angel Asturias, Lawrence Durrell, Ilia Ehrenburg), cosmonauți (Neil Armstrong, Iuri Gagarin, Valentina Teșcova), muzicieni (Jehudi Menuhin, André Segovia, Duke Ellington), oameni de știință (Ferdinand Joliot Curie, Nicolai Semenov, Harold Urey, sir John Cockroft), actori (Laurence Olivier, Jean-Louis Barrault), artiști (Pablo Picasso, Henry Moore). Intre numele oamenilor de stat, a căror voce a fost înregistrată, reținem cu mîndrie pe acela al tovarășului Nicolae Ceaușescu.